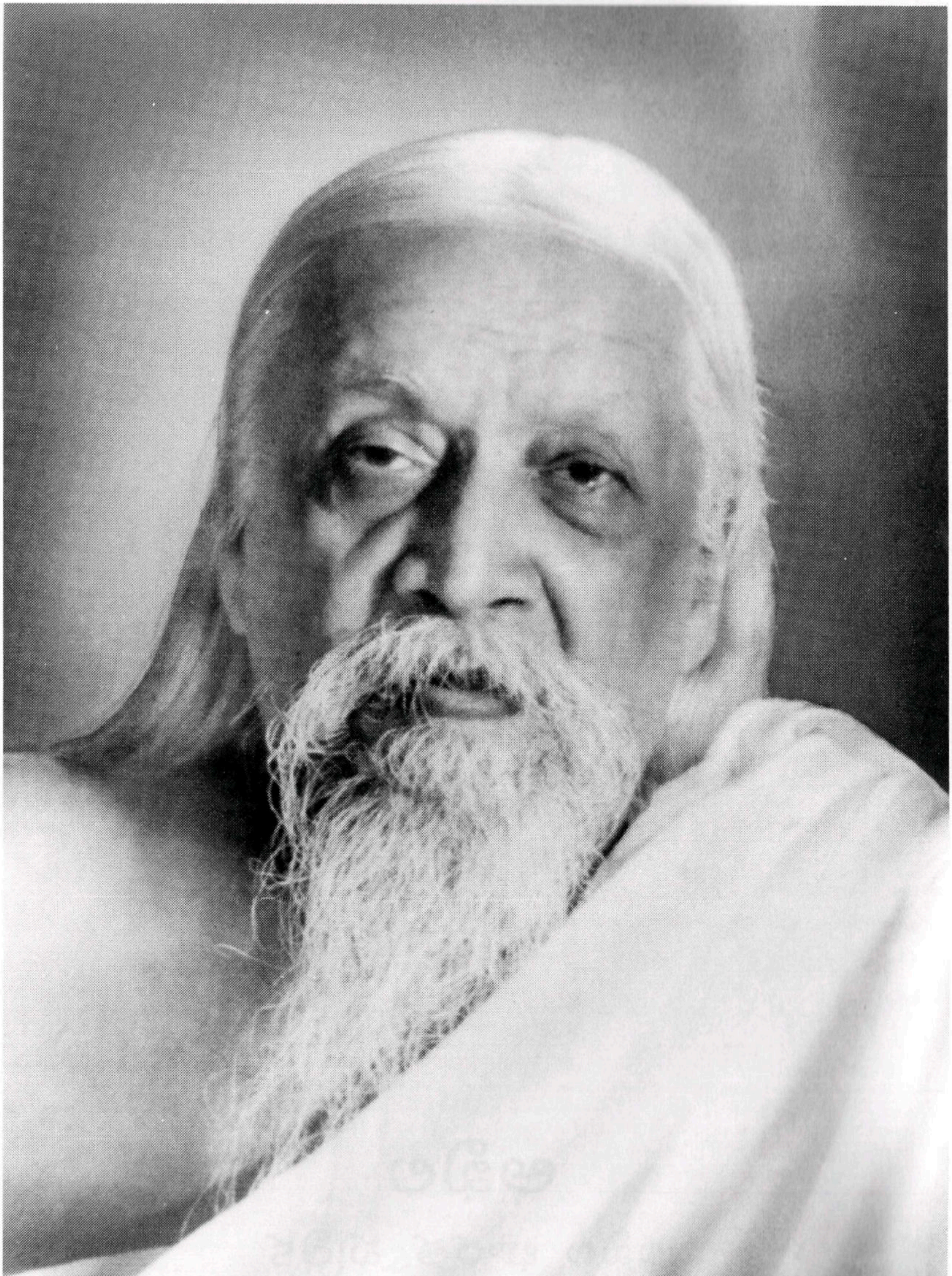
రామాయణం గురించి శ్రీఅరవిందులు

అఖిల

అఖిల భారత పత్రిక

మార్చి 2004

ఆ/ఆ/ఆ

ఉపోద్ఘాతము

వేదాలు ఉపనిషత్తుల పేరు చెప్పగానే మనుషులు పారిపోతారేమో గాని రామాయణ, భారతాలు చెప్పగానే పండితుల దగ్గరనుంచి పామరుల వరకు అందరూ ఇష్టపడతారు. రామాయణ మహాభార తాలు ఈ దేశానికి మూలస్తంభాలు; జాతి రక్తనాళాలలో ప్రవ హించే జీవనదులు. ఈ జాతి జీవనాన్ని ప్రతిబింబించే మహా కావ్యాలు. లక్ష శ్లోకాలుగల మహాభారతం ప్రపంచంలోకల్లా అతి పెద్దదైన గ్రంథరాజము. అందులో కళలు, సకలవిద్యలు, శాస్త్రాలు అంతర్లీనంగా నిక్షిప్తమై వున్నాయి. వేదాంతం కూడ కఠినమైన పద జాలంతో కాకుండా కథలలో అందరికి అర్థమయే రీతిలో అంతర్లీ నంగా నిక్షేపించబడింది. కొంతమందికి రాముడు, కృష్ణుడు నిజంగా అవతారాలేనా, అలా అయిన యెడల కొన్ని సందర్భాలలో వారు సాధారణ మానవుల్లా ప్రవర్తించారేమిటి అనే అనుమానం రావచ్చు. ఇటువంటి సంశయాలకు సమాధానాలు, అవతార పురుషులకు సంబంధించిన నిశిత వివేచనను కూడ ఈ సంచికలో చూడండి.

– సంపాదకుడు

రామాయణం గురించి శ్రీఅరవిందులు

విభాగము – I

విభాగము – II

ప్రాచీన భారతమంతా వేదోపనిషద్భూతమని గ్రహించవచ్చు. మహాత్ముల దివ్యదర్శనమే జాతికి మార్గదర్శకమైనది. ఉపనిషద్దర్శనమే రామాయణ, మహాభారతములందు చిత్రింపబడి, మానవ జీవితంలో ప్రతిబింబించబడినది కదా!

శ్రీఅరవిందులు

పరిచయము

భారతదేశం విస్తృతంగానూ, మరియు సమగ్రతపట్ల అవధానం తోనూ నిజంగా ఏ రంగంలో తన ప్రయత్నం కొనసాగించలేదు? విజయం పొందలేదు? నిర్మాణం చేయలేదు? ఆధ్యాత్మికంగానూ, వేదాంతపరంగానూ, ఈ దేశం సాధించిన విజయాన్ని గురించి ప్రశ్నించవలసిన పనే లేదు. ఎంతో మానసిక వికాసం పొందింది. దేశంలో సాహిత్యం వెల్లివిరిసింది. వేదాలు, ఉపనిషత్తులు మరియు భగవద్గీత మాత్రమేకాక, అంత ప్రధానం కాకున్నా, ఆ క్షేత్రంలో అతిశక్తిమంతమూ, సుందరమూ అయినవీ, నిరుపమానమైన ధార్మిక-తాత్త్విక కవితకు పెన్నిధులైనవీ అగు రచనలెన్నో ఉన్నాయి. ఐరోపా ఖండంలో ఇంతటి బృహద్రచనలు చేసే ప్రయత్నాలేమీ జరగనే జరగలేదు. కాని దొడ్డ జాతీయ నిర్మాణ మైన మహాభారతం కవితా సాహిత్యాన్ని తన పరిధిలోకి ఇము డ్చుకొని సుదీర్ఘ కాలానికి చెందిన జన జీవనాన్ని సమగ్రంగా వ్యక్తం చేసింది. న్యాయబద్ధమైన ఒక లోకోక్తి స్వాతిశయంగా 'మహాభారతంలో లేనిది భరతవర్షంలో లేదు' అని అభివర్ణించింది.

ఆ తరగతికే చెందిన రామాయణం మరొక రచన. ఇది మహోత్తమ శ్రేణికి చెందిన కావ్యం. అత్యుదాత్తమూ, సుందరమూ అయిన ఈ మహాకావ్యం నైతికధర్మాన్నీ, సగం దివ్యత్వంతో నిండిన పరాక్రమవంతమైన మానవ జీవితాన్ని చిత్రించింది. కవి తకు చెందిన శోభ, సమగ్రత, ఆశ్చర్యకరమైన సంపన్నత, సము న్నత సంస్కారానికి చెందిన భావసంపద, పులకరింపు, ఊహ, క్రియ, సాహసం – వీటితో నిండిన ఈ ఆదికావ్యం సంప్రదాయ సిద్ధమైన చిత్రాతిచిత్ర సాహిత్యానికి రూపకల్పన గావించింది.

అనువాదం: శిరోమణి సముద్రాల లక్ష్మణయ్య

(*SABCL* Vol. 14, pp. 185-86)

రామాయణ భారతాల రచనాశిల్పము

రామాయణ భారతాలు ఈ జాతిలో పడుగు పేకలవలె అల్లుకొనిపోయిన పురాతన గాథలు. దుష్టశిక్షణ, శిష్టరక్షణ వాటి ప్రధానాంశములు. అంతేగాక ఈ కథలలో నైతిక సామాజిక విలువలు, రాజకీయాలు, కళలు, విద్యలు, సకల శాస్త్రాలు – ఒకటేమిటి ఒక జాతి జీవనానికి, మనుగడకి కావలసినదంతా వీటిలో వర్ణింపబడి వున్నది. వీటి రచయితలు భారతీయ చింతన, ధర్మములు, ఆధ్యాత్మిక విషయాలు సామాన్యజనులకు కూడ సులభంగా బోధపడేటట్లు నేర్పుగా కథలలో అంతర్భాగంగా తీర్చిదిద్దిన మహాశిల్పులు. *– సంపాదకుడు*

ఈ రామాయణ భారతాలు రెండూ రెండు వీరగాథలు – వాటి కవే సాటియై ప్రపంచంలో ఈ కోవకు చెందిన ఇతర గ్రంథాలకంటె భిన్నంగా వున్నాయి. అలనాటి ప్రాచీన వీరచరిత్రను ప్రతిబింబించినప్పటికి వాటి స్వరూపం సమున్నతస్థితి నందు కొన్న బౌద్ధిక – నైతిక – సాంఘిక సంస్కృతికి చెందిన కాలానికి సంబంధించినది. అది పరిపక్వమైన ఆలోచనతోనూ, గాంభీర్యంతోనూ, నైతికప్రబోధంతోనూ మహత్తరమైనదిగా రూపొందింది. అందువల్ల ఈ కావ్యాలు ప్రాచీన కథలు, గాథలకంటే పూర్తిగా భిన్నమైనవి. దృష్టి వైశాల్యంలో, హోమరిక్ (Homeric) ప్రబంధాలకంటె ఎంతో ఘనమైనవి. వీటికిగల గుణాతిశయమును, కవిత్వసమగ్రతను గురించి నేనిప్పుడు మాట్లాడటం లేదు. అదే సమయంలో పురాతనత్వము, నేరుగా సూటిగా ప్రసరించే శక్తి, నూతనత్వము, శ్రేష్ఠత్వము, జీవనాడి, ఓజస్వితా సౌందర్యాలలో నిరాడంబరత్వము – అనే అందలి గుణాలు వాటిని వర్జిల్ (Virgil) లేక మిల్టన్ (Milton) ఫిరదౌసి లేక కాళిదాసు ఘనంగా నిర్మించిన కావ్యాలకంటె భిన్నమైన తెగకు చెందినవి. నైతిక, బౌద్ధిక మరియు తాత్త్వికచింతనయొక్క క్రియతో, అభివృద్ధితో వీరలక్షణ సమన్వితమూ, వేగవంతమూ అయిన జీవితశక్తికి

చెందిన సహజమైన ఉచ్ఛ్వాసముయొక్క ఈ వింత కలయిక నిజంగా ఒక విశిష్ట లక్షణం. ఈ ప్రబంధాలు జాతి యువతకి సంబంధించిన వాణి. ఆ యువత నవీనము, సుందరము, ఉల్లాస మైనదే కాక వివేకవంతము, గంభీరము, సమగ్రలక్షణ సమేతమై నది. అయితే ఈ వ్యత్యాసం ఉపరిగతమైనది మాత్రమే. స్వరూ పంలోనూ, నిర్మాణంలోనూ, వైశాల్యంలోనూ కూడా మౌలికమైన మరొక భేదం ఉన్నది.

ప్రాచీన వైదికవిద్యలోని ఒక ముఖ్యాంశము విశిష్టమైన సంప్రదాయానికి చెందిన జ్ఞానం. అదే ఇతిహాసం. తరువాతి కావ్యాల నుండి మహాభారత రామాయణాలను వేరుపరచటా నికి ప్రాచీన విమర్శకులు ఈ దివ్యాంశాలనే ప్రయోగించారు. ఒక విశిష్ట కథగా సృజనాత్మకమైన ప్రయోజనానికై, లేదా ఆధ్యాత్మికం లేదా ధార్మికం, లేదా నైతికం, లేదా ఆదర్శప్రాయమైన వస్తుసిద్ధికై వినియోగింపబడిన ప్రాచీన చారిత్రక లేదా పౌరాణిక సంప్రదా యమే ఇతిహాస మనబడింది. మహాభారత రామాయణాలు చాలా పెద్ద ఎత్తులో ఈ తరగతికి చెందిన ఇతిహాసాలై ఒక బృహత్ప్రయో జన సిద్ధికై ఉద్భవించాయి. వీటిని రచించిన కవులు, తదనుబంధ సాహిత్యాన్ని సృష్టించినవారు రమణీయమైన పద్ధతిలో, గంభీర మైన ప్రక్రియతో ఒక ప్రాచీన కథను చెప్పడానికో లేక ఆసక్తి కరమైన అర్థవంతమైన దిశలో కవితను రూపొందించడానికో మాత్రమే ఉద్దేశించినవారు కారు. ఐతే ఈ రెండు ప్రయోజనాలను వారు విజయవంతంగా సాధించగలిగారు. వారీ కావ్యాలను జీవిత శిల్ప నిర్మాణకర్తలుగా, సృజనాత్మక భావుకులుగా, జాతీయభావ నకు మరియు ధర్మాన్నీ, నీతినీ, సంస్కృతినీ సాధించే ఉద్దేశంతో రచించారు. ఈ ప్రబంధాలలో జీవితానికి చెందిన ఉదాత్తమైన ఆలోచన, ధార్మిక సాంఘిక రంగాలలో విశాలమైన, సజీవమైన దృష్టి, తత్త్వసంబంధమైన స్ఫురణము అంతర్వాహినిగా ప్రవహి స్తున్నది. అంతేకాక గొప్ప మేధాశక్తితో, సజీవమైన ప్రతిపాద నతో పరిపూర్ణమైన ప్రాచీన భారతీయ సంస్కృతి అందులో గర్భి తమై వున్నది. మహాభారతం పంచమవేదమని కీర్తింపబడింది.

ఈ మహారచనలను గురించి అవి కేవలం మహాకావ్యాలు మాత్రమే కావనీ, ధార్మిక, నైతిక, సాంఘిక, రాజకీయ, తత్త్వ ప్రబోధకాలైన ధర్మశాస్త్రాలనీ భావించబడ్డాయి. ప్రజల జీవితాలపై, మనస్సులపై అవి చూపిన ప్రభావం వలన అది భారతీయుల బైబిలుగా వర్ణిం చబడు నంతటి గొప్పదనం కలిగి వున్నది. నిజానికి అది సరి అయిన సామ్యం కాదు. ఎందుకంటే భారతీయుల బైబిలులో వేదాలు ఉపనిషత్తులు, పురాణాలు, తంత్రాలు, మరియు ధర్మశాస్త్రాలు ఇమిడి పోతాయి. ఇక ప్రాంతీయభాషలలోని సువిశాలమైన ధార్మిక సాహిత్యం ఒక ప్రక్క ఉండనే వున్నది.

సమున్నతమైన తాత్త్విక నైతికాదర్శాన్ని, సాంస్కృతికా భ్యాసాన్ని ప్రచారం కావించడమే ఆ పురాణ రచనల కర్త వ్యము. గొప్ప ప్రబంధరూపంలో ఒక కథా ప్రాతిపదికమీద స్మృతిచిహ్నాలుగా, ప్రాతినిధ్యం వహించే రూపాలుగా రూపొందిన విశిష్ట వ్యక్తుల చుట్టూ భారతీయ ధార్మిక సంస్కృతినీ, సాంఘిక, నైతిక రాజకీయస్థితులనూ వ్యక్తం కావించే శ్రేష్టమైన భావననూ, యథార్థ జీవితాన్నీ, లేదా సృజనాత్మకమైన ఊహనూ ప్రామాణి కంగా అందులో చిత్రించడం జరిగింది. ఈ విషయాలన్నింటినీ ఒకచోట చేర్చి కళాపిపాసతో హృదయావర్జకమైన ప్రభావంతో పద్యకావ్యరూపంలో నిబంధించడమయింది. సగం పౌరాణికం, సగం చారిత్రకంగా కొనసాగిన ఈ రచన ప్రజల ధార్మిక జీవ నంలో ఒక భాగంగా, గాఢమైన సజీవ సత్యంగా వృద్ధిపొందింది.

ఆ రీతిగా నిర్మింపబడిన మహాభారతం మరియు రామా యణం మూలగ్రంథం (సంస్కృతం) లో గానీ, లేదా ప్రాంతీయ భాషానువాదాలలో గానీ కథకులు, గాయకులు, పౌరాణికుల ద్వారా ప్రజల్లో వ్యాపింప జేయబడ్డాయి. ప్రజల వికాసములో, సంస్కృతిలో అవి ఒక ముఖ్యాంశమయ్యాయి. వారి ఆలోచననూ, శీలాన్నీ, ధార్మిక మనస్తత్త్వాన్నీ రూపొందజేశాయి. విద్యావిహీ నులకు గూడా చాలినంత తత్త్వజ్ఞానాన్నీ, నీతినీ, సాంఘిక – రాజకీయ భావాలనూ, కథలనూ, రసాభినివేశమునూ, కవితలనూ అందించాయి.

సాంస్కృతికంగా అభివృద్ధి పొందిన వారికై వేదాలలో, ఉప నిషత్తులలో సూత్రప్రాయమైన తాత్త్వికాంశాలుగా, ధర్మశాస్త్రాలుగా, అర్థశాస్త్రాలుగా రూపొందిన విషయాలే ఇక్కడ సజీవ పాత్రలతో సృజనాత్మక రీతిలో పొందుపరచడం జరిగింది. అందలి పాత్రలు పరిచితమైన కథలు, పౌరాణిక గాథలలో ఎదురై విస్పష్టమైన జీవి తానికి ప్రాతినిధ్యం వహించాయి. ఈ విధంగా ఆత్మకూ, ఊహకూ, వివేకానికీ రుచించే కవితల ద్వారా అందరూ అందలి తత్త్వాన్ని అవగాహన చేసికొనగల స్థితి ఏర్పడింది.

అనువాదం: శిరోమణి సముద్రాల లక్ష్మణయ్య

(*CWSA* Vol. 20, pp. 344-47/ *SABCL* Vol. 14, pp. 284-86)

మహాభారతం

సమస్తజాతి మనోదర్పణం:

మహాభారతం కేవలం భరతుని చరిత్రయో లేక, జాతీయ సంప్రదాయంగా మారిన పూర్వసంఘటనకు సంబంధించిన ఒక ఇతిహాసమో కాదు. విస్తృత పరిధిలో భారతాత్మకు, భారతదేశపు మతాత్మక నైతికమనస్సుకు, సామాజిక, రాజకీయ ఆదర్శాలకు, సంస్కృతికి, జీవనవిధానానికి సంబంధించిన మహాకావ్యం అది. భారతదేశంలో ఉన్నదంతా మహాభారతంలో వుందన్న జనవాక్యం సత్యదూరం కాదు. మహాభారతం కేవలం ఒక వ్యక్తి కల్పనగాని, అభివ్యక్తిగాని కాదు. అది ఒక జాతి మనోదర్పణం, భరతఖండము వ్రాసుకొన్న స్వీయ గాథ.

రచనా శిల్పం:

ఈ కావ్యమంతా ఒక మహత్తరమైన దేవాలయం లాంటిది. విస్తృతమైన, సంక్లిష్టమైన ఈ కావ్యభావన అందులోని విశిష్ట చెక్కడాలు, శిల్పసంపద, శాసనాలతో నిండిన ఒక్కొక్క గది నుండి నెమ్మదిగా బహిర్గతమౌతుంది. దైవిక, దైవీమానవ పరిమా

ణాల్లో చెక్కిన సామూహిక చిత్రాలు, స్వాతిశయంతో మగ్గుతూ, మానవాతీత స్థాయికి సముద్ధరింపబడినా, మానవ రాగద్వేషా లకు, భావనలకు దగ్గరగా ఉన్న మానవాళి, ఆదర్శాభిముఖంగా పురోగమిస్తున్న వాస్తవికతా రాగం, ఈ ప్రపంచం వెనుక దాగి ఉన్న శక్తుల ఉపస్థితి, ప్రస్ఫుట ప్రభావాలకు లోనౌతున్న ఈ ప్రాపంచిక జీవన విస్తృత చిత్రీకరణ, ఈ కావ్యకథ విశాలసోపా నాలపై అవిష్కృతమైన ఒక సుదీర్ఘ, సముచిత, స్థిరభావన పరం పరతో కలబోసిన సమగ్రతను ఇందులో దర్శించవచ్చు. ఇతిహాస కావ్యసంప్రదాయానుసారంగానే, ఈ కావ్యానికి ఆకర్షణగా స్థూల, సూక్ష్మగమనాలతో కథాచిత్రణ సాగుతుంది. పరిమాణబాహుళ్యం, కొట్టవచ్చినట్లు, ప్రభావశీలంగా కనబడే కథా విస్తరణ, కథాశైలి, గమనాల్లో పౌరాణికత, సౌలభ్యం, సామర్థ్యం కనిపిస్తాయి.

జగజ్జీవనంలో ప్రతిఫలించిన వైదిక భావన :

ఇతివృత్తంలో ఎంతో ఆసక్తి గొలిపేదీ, కావ్యకథా వర్ణ నలో కళ్లకు కట్టినట్లు కనిపింపచేసేదీ అయినా మహాభారతమంటే అంతే కాదు. అంతకంటె మిన్నగా భారతీయ జీవన సంస్కృతు ల్లోని ప్రధాన భావాలను, ఆదర్శాలను సంపూర్ణంగా ప్రతిబింబించే మహత్తర గాథ, ఇతిహాసం అది. భారతీయధర్మ భావన ప్రధా నంగా దీన్ని నడిపిస్తుంది. సత్యం, వెలుగు, ఏకత్వం అనే దైవీ తత్త్వాలకూ, చీకటి, విభజన, చెడు శక్తులకూ మధ్య జరిగే సంఘర్షణను గురించిన వైదికభావనను ఆధ్యాత్మిక, ఆంతరంగిక, మతాత్మక స్థితుల నుండి బౌద్ధిక, నైతిక, ప్రాణిక (vital) స్థాయి ల్లోకి అవతరింప జేస్తుంది. కథాచిత్రణలో వైయక్తిక, రాజకీయ ఘర్షణల ద్వయరూపాన్ని అది సంతరించుకొంటుంది. వైయక్తిక స్థాయిలో అది భారతీయ ధర్మానికి సంబంధించిన మహోన్నత నైతిక, ఆదర్శ రూపాలకూ, ఆసురిక అహంకారం, ఆత్మసంకల్పం, ధర్మభ్రష్టతల ప్రతిరూపాలకూ మధ్య ఘర్షణగా కనిపిస్తుంది. ఈ వైయక్తిక ఘర్షణ రాజకీయ స్థాయిలో రాజకీయ ఘర్షణగా పరిణ మిస్తుంది. ఇదొక అంతర్జాతీయ కురుక్షేత్రం. దీని అంతిమ ఫలితం

పోరాడుతున్న జాతులను ఏకం చేస్తూ, న్యాయ, ధర్మ, పరిపాలన లేదా ధర్మరాజ్య సంస్థాపన; రాజుల, ఉన్నతవర్గాల రాజ్యదాహం, అహంకారాల స్థానే న్యాయౌదార్య సామ్రాజ్యపు ఔన్నత్యం, శాంతి, సుస్థిరతల ప్రతిష్ఠాపన. దేవాసురుల మధ్య అనాదిగా సాగుతున్న ఘర్షణ ఇది. కాకపోతే దీన్ని మానవజీవన రూపంలో ప్రతిబింబించింది మహాభారతం.

కవి కావ్యశిల్ప కౌశలం:

ఈ ద్వయరూపావిష్కరణలోనూ, వైయక్తిక, జాతీయజీవన గమనాన్ని మొదట నేపథ్యంగా, తర్వాత రాజ్యాలు, జాతులు, సైన్యాల గమనంగా మన ముందుకు తెచ్చి చిత్రీకరించడంలోనూ ఒక అద్భుత కావ్యశిల్ప నిర్మాణదక్షత కనిపిస్తుంది – ఆసాంతం ఒక బృహత్ కావ్యశిల్పం, విహంగవీక్షణం. అనంత లోకాలను సమగ్ర దృక్పథంతో స్పృశించడంలో అదే ప్రతిభ, వాటిని సూక్ష్మము, నిర్దుష్టము, ప్రభావవంతమైన ప్రధాన వివరాల బాహుళ్యంతో నింపడంలోనూ అదే ధోరణి కనిపిస్తుంది. ఇతిహాస సంప్రదాయానుగుణంగా ప్రధాన ఇతివృత్తంలోకి ఎన్నో విశేష ఉపాఖ్యానాలు, కథలు, కల్పితగాథలు, సంఘటనల అల్లిక కనిపిస్తుంది. ఉపనిషత్తుల, తత్త్వవేత్తల భావాలను మధ్య మధ్యలో స్పృశిస్తూ, భగవద్గీతలోవలె నూతన వ్యాఖ్యానాలను సమకూరుస్తూ సాగుతుంది; మతగాథలు, పురాణగాథలు, భావాలు, బోధనలు ఇందులో భాగాలే. ఇందులో జాతి నైతిక ఆదర్శాలు కథలు, సంఘటనల రూపంలోను, పాత్రల రూపంలోను మలచబడ్డాయి. అదే విధంగా రాజకీయ, సామాజిక సంస్థలను, ఆదర్శాలను అత్యంత నిర్దుష్టంగా, వివరంగా ఉదహరించడం జరిగింది. ప్రజాజీవనానికి సంబంధించిన సౌందర్యపరమైన, తదితరమైన సూచనలూ కనిపిస్తాయి. ఇవన్నీ అసాధారణ ప్రతిభతో, సాన్నిహిత్యంతో ఇతిహాస ఇతివృత్తంలో చోటుచేసుకున్నాయి. ఈ విధంగా మలచిన సంక్లిష్ట, బృహత్ ప్రణాలికలో, ఎందరో అసాధారణ ప్రతిభాసంపన్నులైన కవుల సంయుక్త రచనల్లో కొన్ని అవకతవకలు (దోషాలు)

దొర్లడం సహజమే. అయితే అవి కావ్య సమగ్రభావనకు దోహదం చేసేవేకాని, భంగపరచేవి కావు. భారతగాథంతా ఒక ప్రజావని ఆత్మ, ఆలోచన, జీవన సమగ్రతకు విశిష్టమైన, సంపూర్ణమైన కావ్యాభివ్యక్తి.

అనువాదం: ఆచార్య యం. రాజగోపాలాచార్య

(*SABCL* Vol. 14, pp. 286-88)

రామాయణమొక రసాత్మక సృష్టి

రామాయణ మహాభారతాలు సారాంశతః ఒకటే. కాని కథానిర్మాణంలోని సారళ్యం, సుకుమార ఆదర్శ భావన అప్పుడే విచ్చిన ఇంకా మంచు కరిగిపోని తామరమొగ్గ నిత్య నూత్నత్వం, అందులో ప్రతిబింబించిన సప్తరశ్మి ధాళధళ్యం – రామాయణం. కావ్యమంతా ఒకే హస్తం నుండి జాల్వారిన దివ్య గంగావాహిని, అసంకీర్ణ సృష్టి, కథానిర్మాణంలో ఏక సూత్రత. కథలో తత్త్వ విచారణ భారం లేదు. అంతా కవితాసౌందర్యమే. కళామయ పురుషుడున్నట్లు – నిర్మాత లేడు. ఆసాంతమొకే ఖండం. దాని నుండి మలుపులు తిరగడం లేదు. అంతా అఖండవాహిని. ఐనా కావ్యం నిండా ఆకాశమంత దర్శన ప్రకాశం. ప్రత్యంగుళమూ ప్రతి సూక్ష్మాంశ చిత్రణలో శిల్పి ఉలి చెక్కుడు – పోహళింపు ఆశ్చర్యజనకంగా వుంటాయి. నిర్మాణంలో, భావనలో ఒక మహోత్సాహం విహాయసంలో సంతోష విహంగ చక్రవర్తి విశాల వక్షాలపై ఎగిరిపోతున్నట్లు. మహాభారత మిలా కాదు. నిర్మాణశక్తిలో, చెక్కడపు పనిలో, ఒక మహావాస్తుశిల్ప మనోజ్ఞమైన బృహద్దేవాలయం. రామాయణంలోని ఉదాత్తత, ఋజుత్వం, వర్ణసంపద సుసూక్ష్మాంశ చిత్రణలో భారతీయ చిత్రలేఖనం అక్షరబద్ధమైనట్లు తోస్తుంది.

వస్తువు:

ఇతిహాస కవి ఒక ఇతిహాస వస్తువును ప్రాచీనగాథ పూర్వ రాజర్షుల వంశకథలతో రంగరించి పౌరాణిక జానపదాంశాల సమ్మేళనంతో అపూర్వ నిర్మాణం చేసాడు. మహాభారతంలో లాగానే ఇక్కడ వస్తువు భౌమజీవనంలోని దివ్య-రాక్షస శక్తుల క్రీడ. మానవజీవితంలోని ఈ రెంటినీ ఉన్నతీకరించి ఆదర్శ భావాలతో పాత్రలను సజీవ ప్రతిమలుగా మలిచి అతిమానుష వాతావరణంలో చిత్రించాడు. ఒక ప్రక్క ఆదర్శ మానవసృష్టి. దివ్యసౌందర్యంతో వెలిగిపోతూ, నైతిక మర్యాదాబద్ధమైనట్లుగా, ధర్మేతిహాసంగా ఒక నాగరికతా ప్రపంచం ఆవిర్భవించినట్లుంటూ అంతా రసస్నిగ్ధంగా, సమతా మాధుర్యోపేతంగా కన్పిస్తే మరొక ప్రక్క, అతి మానుషాహంకారంతో క్రూరంగా, నిరంకుశంగా, కన్పించే రాక్షస ప్రపంచం. మానవమనస్సులోని ఈ వెలుగునీడల క్రీడాప్రదర్శన, రాక్షస అధర్మ ప్రపంచం పైన దివ్యమానవ విజయాన్ని స్థాపించటం – ఫలితంగా వచ్చిన మహాకావ్యం రామాయణం. ఈ ఏకభావ సాధనకై సంకీర్ణత లుప్తమైపోయినది. ప్రతి పాత్ర ఒక భావ శిల్పమూర్తి, ఆర్ద్రతా స్పందనం. మానవమూర్తికి బద్ధమైనట్లు చిత్రించటం, ఆ రేఖను దాటిపోకుండా మలచటం – ఎంత అపూర్వసృష్టి!

రామాయణ వైశిష్ట్యం:

మహాకవి మానవజీవిత ప్రేరకశక్తులు మన చాటున వున్నాయనీ, వాటి శక్తియుక్తులను, ఇతిహాస సన్నివేశ నిర్మాణం ద్వారా ప్రదర్శిస్తాడు. రాజధాని మహానగరం, సముద్రం, కొండలు, జంతుజీవనవిధానం, సర్వాన్నీ మహాకాశమంత నేపథ్యంలో పెట్టి వర్ణించి మనలను అబ్బురపరుస్తాడు – సర్వ విశ్వమూ కవికి వస్తువైనట్లు. దేవాసురశక్తుల వెలుగునీడలను పాత్రల ద్వారా ప్రదర్శించటం, అతని భావనాకాశంలో చిత్రిత దృశ్యాలకు వ్యక్తీకృతులైన ఆకృతులు. భారతీయ నైతికజీవితం విధానసూత్రం

రసప్లావితంగా సమ్మిళితమై సమతా సంగీతాలాపనం చేయటం ఇతరత్ర కన్పించదు.

రామాయణం భారతీయుల సుకుమార స్పందనలకు నిలయం. మానవాదర్శాలకు గని. శక్తిధైర్యాలతో పాటు వినయ శీలసంపదలకు కాణాచి. ఒక ప్రక్క వీని సమరస చిత్రణ ద్వారా ఆత్మత్యాగాది భావన రసస్నిగ్ధంగా ప్రదర్శించటం, మరొక ప్రక్క సాధారణ జీవితసన్నివేశాల్లోని దివ్యత్వం కౌటుంబిక మధుర భావాలు, రాజ్య, ధర్మ నిర్వహణలోని రాజు బాధ్యతలు, విధులు, క్రిందివారి సేవాభావం – ఈ నైతికజీవితసూత్రాలు ముగ్ధమధురంగా సాక్షాత్కరిస్తాయి. ఇవన్నీ ఆదర్శ ప్రకాశంతో దివ్యంగా మెరుస్తూ కన్పిస్తాయి.

భారతీయ సంస్కృతికి పునాది:

వాల్మీకి మహర్షి భారతీయ సంస్కృతీ చిత్రణలో అసమాన్య కవితాశక్తి కలవాడు. ఆ సంస్కృతీప్రకాశంలో భారతీయుల జీవనాన్ని పరిశుభ్ర స్నానం చేయిస్తాడు. సీతారాములు కావ్య నాయికానాయకులే కాదు. మన కాదర్శ దాంపత్యధర్మ ప్రబోధం చేసే దేవాలయంలోని దేవతలు. ఆ చిత్రణలో ఆదర్శంతో పాటుగా వాస్తవికతా వుంటుంది. ఇది లేకపోతే అవి కృత్రిమ అజీవ పాత్రలుగానే మిగిలిపోయేవి. ఇందుకే నేటికీ మనకు వారు రామాయణ పాత్రలుగా కాక మనకు జీవితంలో ఆదర్శబోధకులైన ఆరాధ్య దైవాలుగా, గురువులుగా, మన రక్తములోని జీవకణాలుగా పరిణమించారు. హనుమంతుడు కానీ, లక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నులు గానీ సజీవ నీతిబోధక గురుమూర్తులు. జాతీయ జీవనస్రవంతిని ఋజువుగా ప్రవహింప చేస్తున్న మనీషులు. వజ్రంకంటె కఠినమైన ధర్మాచరణకు, పుష్పంకంటె సుకుమారమైన స్నేహాదిభావాలకు వారు ప్రతిబింబాలుగా స్థిరపడి పోయినారు. ఈ జాతీయతా భాగీరథిని అవతరింపజేసిన మహర్షి వాల్మీకి.

అనువాదం: తుమ్మపూడి కోటీశ్వరరావు

(*CWSA* Vol. 20, pp. 349-51/*SABCL* Vol. 14, pp. 289-90)

రామాయణ మహాభారతాల్లోని కవితాశిల్పము

ప్రసన్న కవితాస్రవంతి

రామాయణ మహాభారత మహాకావ్యాల్లో వాల్మీకి, వ్యాసులుపయోగించిన కవితాశిల్పం వాటి ఇతివృత్త గాంభీర్యానికి ఏ మాత్రం తీసిపోదు. వారి శైలీ, ఛందోరీతులు ఆ ఉదాత్త కథలకు తగిన స్థాయిలో వున్నాయి. ఏమాత్రం అలంకారాల ఆడంబరత లేని వారి ప్రసన్న కవితాధార సుభగమూ సరళమూ. సూటిగా హృదయపు లోతుల నుండి పొంగివచ్చే వారి కవిత శబ్దశక్తికీ భావనాసౌందర్యానికీ ప్రతీక. ఈ మహాకావ్యాల్లో వారి కవిత కొన్ని చోట్ల ప్రచండ వేగంతో పరవళ్లు త్రొక్కుతుంది, కొన్ని చోట్ల మందగమనంతో మెల్లిగా నడుస్తుంది. అన్ని సందర్భాలలోనూ లయాత్మకమై మంద్ర మధురంగా సాగుతుంది. వ్యాస వాల్మీకుల ప్రవృత్తి భేదమే వారి కవితారీతుల్లో కూడా ప్రతిబింబిస్తుంది. వారిలో ఎవరి ప్రత్యేకత వారిది. మహాభారతం సందర్భశుద్ధి కలిగిన భావతీవ్రత, పదవిన్యాసవైఖరీ, నైష్ఠికమైన పురుషత్వ శక్తీ కలిగి అనాచ్ఛాదితమై స్పష్టతతో, దూసుకుని పోతూ, కవియొక్క మేధానైశిత్యానికీ, జవసత్త్వాలకూ ప్రతీకగా నిలుస్తుంది. చిత్తకాగ్రత చేత, తపస్సుచేత సిద్ధించిన శబ్దశక్తివలన అల్పాక్షరాలలో అనల్పార్థ వైభవాన్ని సృజించి పాఠకులను ఆశ్చర్యచకితుల్ని చేస్తాడు వ్యాసుడు. మహాభారతంలో కొన్ని ఘట్టాలూ, శ్లోకాలు వ్యాసఘట్టాలుగా పేర్కొనబడ్డాయి. (ఈ ఘట్టాలు దార్శనిక ప్రజ్ఞ కలిగిన వారికి తప్ప లొంగవు) ఇవి కొన్ని వున్నా వ్యాసుని శైలి బలుపులేని బలిష్టతకీ దృఢత్వానికీ ఆలవాలమై, అలుపూ సొలుపూ ఎరుగని పరుగు పందెగాని ఉత్సాహశక్తిని తలపింప జేస్తుంది. లక్షశ్లోకి అయిన మహాభారతంలో అన్ని ఘట్టాలూ ఒకే స్థాయిలో లేకపోయినా దిగజారుడు ధోరణి మచ్చుకైనా కన్పించదు. ఇది మహాభారతంయొక్క మహత్తరమైన గుణాల్లో ఒకటి.

దివ్యావేశభరితమైన మేధస్సు

వాల్మీకి రామాయణంలో శబ్దాల కూర్పు అత్యద్భుతమై అనితర మాధురీ మహిమలో నిరుపమాన మంత్రశక్తితో విలసిల్లుతూ వుంటుంది. చేసిన ప్రతి వర్ణనా, దర్శింప జేసిన ప్రతి అంశమూ, చిత్రించిన ప్రతి భావమూ, చాలనం చేసిన మానసికోద్రేకమూ వాల్మీకి ఆత్మీయతా ముద్రతో స్పందిస్తూ వుంటుంది. వాటి వెనుక ఆ మహర్షియొక్క అతి సున్నితమైన ఆదర్శభావనా, దానిని పెంచి పోషించే ప్రాణంలాంటి నైతికశక్తి వున్నాయి. ఈ రెండు మహాకావ్యాలూ, వేదోపనిషత్తులను రచించిన దార్శనిక జ్ఞానము మనోమయకోశము వలన తెరమరుగైనప్పుడు దివ్యావేశం పొందిన ఉత్తమ మేధస్సుచేత ఉదాత్త కవితాత్మ ప్రచోదనంచేత సృజింప బడ్డాయి.

*

గెథే, షేక్స్‌పియర్, హోమర్ – వ్యాసుడు, వాల్మీకి

గెథేకు షేక్స్‌పియర్ కంటే లోతైన దార్శనిక నైశిత్యం వుంది. ఆయన మేధాశక్తి అపారమైనది. షేక్స్‌పియర్ కలలో కూడా ఎన్నడూ వూహించలేని లోతైన జీవిత సమస్యలను గెథే పరిష్కరించాడు. అయినా నిస్సందేహంగా షేక్స్‌పియర్ గెథేకంటే గొప్ప కవి. ఆయన షేక్స్‌పియర్‌కి సముడని అంగీకరించడానికి నేను సిద్ధంగా లేను. గెథే ఉన్నతమైన కవితాదృష్టి కలవాడైనా షేక్స్‌పియర్‌లోని కవితాశక్తినీ, మాటల కూర్పులోని మహిమనూ, అభివ్యక్తిలోని అనంత అర్థస్ఫూర్తినీ గంభీరశైలీ విన్యాసాన్నీ, సున్నితమైన లయాత్మకతనూ అందుకొనటం అసాధ్యం. షేక్స్‌పియర్ ఒక మహాకవి – అంతే ఆయన గురించి ఇంకేమీ చెప్పలేము. గెథే ఒక ఉదాత్త మానవుడు, మహామనీషి. ఉత్తమ శ్రేణి మేధావి. ఆయన తన సంకల్పం వలన కవిత్వం వ్రాయగలిగాడు. తన ఎన్నికవలన కవి కాగలిగాడు. ఏ విషయాన్ని ఎన్నుకున్నా దానిని ఆయన అదే స్థాయి నైపుణ్యంతో నిర్వహించ గలిగేవాడు. భాషయొక్క అంతస్సత్త్వాన్నీ, నాడినీ గ్రహించి కవిత్వం వ్రాశాడు.

ఆయన మేధాశక్తి నుండి పుట్టిన కవిత్వం దానిలోని ఒక భాగమే అయింది గానీ, ఆయన ఆత్మనుండి ప్రభవించిన జీవలక్షణాన్ని వ్యక్తంచేసే అభివ్యక్తి కాలేదు. అందువలన ఆయన కవిత్వంలో నిరుపమాన భావావేశం – అనివార్య సంభావ్యతా లోపించాయి. కొందరు కవుల్లో ఆ లక్షణాలు అనుక్షణం భాసించగా గెథేలో మటుకు మెరపుల్లాగా అప్పడప్పుడూ తళుక్కుమంటాయి.

హోమర్, షేక్స్‌పియర్ల కంటే గొప్ప కవి ప్రపంచంలో లేడని నేనన్నప్పుడు వారి అనన్య కవితాశక్తినీ, సృజనలోని సౌందర్యాన్నీ గురించి మాత్రమే ఆలోచిస్తున్నాను గానీ, వారి సృజనయొక్క విస్తృతిని గురించి నేను మాట్లాడటం లేదు. ఎందు కంటే వీరికంటే బృహత్తరమైన సృజనాత్మక విస్తృతి కలిగిన కవులున్నారు గనుక. ఈ దృష్టితో పరిశీలిస్తే వ్యాసుని మహా భారతం హోమర్ ఇలియడ్‌కంటె గొప్ప సృష్టి. వాల్మీకి రామా యణం హోమర్ ఒడిస్సీకంటె గొప్ప సృష్టి. హోమర్ రెండు కావ్యాలు కలిపినా, వాటికంటే మహాభారతమే పెద్దది. వ్యాస వాల్మీకుల సృష్టి, షేక్స్‌పియర్ సృజించిన ప్రపంచానికంటే విశా లమైనది: వారి గ్రంథాలలో వారు ఆవిష్కరించిన లోకాలు, భువ నభాండాలూ, షేక్స్‌పియర్ చిత్రించిన ప్రపంచానికంటే ఎంతో విశాలమైనవి, బృహత్తరమైనవి. రామాయణ మహాభారత మహా కావ్యాలు యావత్ బ్రహ్మాండ సృష్టిప్రణాలిక మీద నిర్మించబ డ్డాయి: సర్వజీవసృష్టీ వాటిల్లో వివరించబడింది – వాటిల్లో లేనిది ఎక్కడా లేదు. గ్రీకు కవి హోమర్‌కూ, ఎలిజబెతన్ ఇంగ్లాండుకు చెందిన షేక్స్‌పియర్‌కూ ఈ లోకాలోకనం సాధ్యం కాదు. అయినా వీరిద్దరూ వారి వారి భాషాకవిత్వ రీతుల్లో, వారి అభివ్యక్తిలో, దాని ద్వారా వ్యక్తం చేసే సౌందర్యభావనలో సిద్ధహస్తులు. వ్యాస వాల్మీకులు, హోమర్ షేక్స్‌పియర్లకంటె ఈ విషయంలో ఏమాత్రం తక్కువ కాకపోయినా, అధికులు మాత్రం కారు. వ్యాసుడి కావ్యం ఒకే కవి రచన కాదు, జాతి సామూహిక చేత నలో రూపుదాల్చిన కావ్యమే కదా అంటే హోమర్ కావ్యం కూడా అలాంటిదే అని సమాధానం.

సౌందర్యారాధన అనే భావప్రాతిపదిక మీద ఆధారపడి ఏ సాహిత్యంయొక్క గొప్పతనమూ వుండదు. అది సృజించిన జాతి యొక్క చైతన్యస్థాయిని బట్టి ఈ గొప్పతనం నిర్ణయింపబడుతుంది. ఇతివృత్త గౌరవాన్ని బట్టి కూడా గొప్పదనం నిర్ణయింపబడు తుంది. హోమర్ మానవసృష్టిలోని బాహ్యసౌందర్యాన్ని, దాని మీద ఆధారపడి ఏర్పడిన కార్యకలాపాల్నీ గురించి వర్ణించాడు. ఆయన వర్ణనల్లో అత్యద్భుత సౌందర్యదృష్టి వున్నది. అయితే ఆయన అక్కడే ఆగిపోయాడు. షేక్స్‌పియర్ ఇంకొంచెం ముందుకు వెళ్ళి, ఇంకో స్థాయి పైకి పోయి, మానవుడి అంతరంగాన్ని ప్రేరే పించి ప్రభావితం చేసే జీవశక్తులను దాని పర్యవసానంగా ఏర్పడే మానవుని జీవితపు విలువలనూ ఆవిష్కరించాడు. వీటిని హోమర్ చిత్రింపలేకపోయాడు. వ్యాసవాల్మీకులు ధర్మము, ఉదాత్త ఆద ర్శాలు మానవుని జీవితాన్ని, జీవితగమనాన్ని ఎలా నడిపిస్తాయో చిత్రించిన తీరు, హోమర్ షేక్స్‌పియర్లకు ఊహక్కూడా అందని విషయం. ఆదర్శాలకూ, భావదేవతలకూ (Idea forces) అతీతంగా వర్తించే అంతరంగపు లోతుల్లోని శక్తులకూ వెనుకనుండి, సర్వ జీవరాసులనూ నడిపించే పరమాత్మ దివ్యచైతన్యమూ, ప్రజ్ఞలూ – ఇవన్నీ కూడ వారి రచనలకు ఇతివృత్తాలైతే ఆ సృజన వీరి పూర్వ రచనలకంటె మానవాళిని గాఢంగా ప్రభావితం చేస్తుంది.

భావానువాదం: ధారా రాధాకృష్ణమూర్తి

(*CWSA* Vol. 20, pp. 351-52/SABCL Vol. 14, pp. 290-91; *SABCL* Vol. 9, pp. 522-23; p. 334)

దైవాసుర ప్రతిరూపములు

మన పురాణాలు దేవదానవ యుద్ధాలకు పెట్టింది పేరు. రామాయణ మహాభారతములు ఈ కోవకు చెందినవే. ఎంతో పెద్ద ఎత్తున రచించిన బృహత్కథలు. ధర్మాధర్మాలకు జరిగిన సంఘర్షణలు. మానవజీవితాన్ని వెనుకనుండి శాసించే రహస్య శక్తులను గురించి మనకు ఏమీ తెలియదు గాని మన పూర్వీకులకు బాగా తెలుసు. ఆ శక్తులయొక్క మానవప్రతినిధుల మధ్య జరిగే నిరంతర సంఘర్షణయే ఈ ప్రాపంచిక జీవిత వైచిత్రి. దీనినంతా చక్కగా ఎంతో చాకచక్యంగా ఆవిష్కరించి చూపించారు మన ఆదికవులు. — *సంపాదకుడు*

సత్వరజోగుణ సంపన్నులు

సృష్టిలోని జీవులను కొంతవరకు రెండు వర్గాలుగా విభజించవచ్చును. జ్ఞానార్థులై, ఆత్మనియతి, దాతృత్వము, పరిపూర్ణత్వములతో శోభిల్లు సత్వగుణశీలుర వర్గమొకటి కాగా, అహంకార దర్పము, దేహేంద్రియ చాపల్యములతో పరితపించే రాజసికులు రెండవవర్గము వారు. స్వాభిమానధనులైన ఈ రజోగుణసంపన్నులు, సృష్టిలో ప్రతి నిత్యము తమ ఆలోచనలను, అభిప్రాయాలను జనజీవనంపై రుద్దుటకు ప్రయత్నిస్తారు. అయితే ఈ ప్రక్రియ వీరిలో పెల్లుబుకుతున్న అహంకారప్రవృత్తి, ఆధిక్యత, లౌకికానందముల ప్రకటనకే పరిమితము. మానవసేవ, మాధవసేవలకు ఈ రాజసికులు ఆమడ దూరము. ఈ ఉభయవర్గులు, సృష్టిలోని దైవాసుర ప్రవృత్తులకు సూచకమని గ్రహించవచ్చును. బహు పురాతనమైన ఈ దైవాసుర సంపత్తుల విశ్లేషణ, ఋగ్వేదంలో దేవదాస్య సంఘర్షణగా చిత్రింపబడినట్లు తెలుస్తున్నది; అనగా ఆద్యంతరహితులై, జ్ఞానకాంతులతో విరాజిల్లే దేవతామూర్తులకు, భేదభావంతో కొట్టుమిట్టాడే అజ్ఞానాంధకార రూపాల మధ్య నిత్యము జరుగు సంఘర్షణయే గాని మరొకటి కాదు.

దైవాసురుల సంఘర్షణ

ఈ ఉభయ తత్వాలు జీవుని అంతరంగమే వేదికగా చేసుకొని వానిని అత్యంత ప్రభావితం చేస్తున్నవి. ఈ తత్వవిచారము జొరాస్టరు మహాశయుని బోధలలోను, తరువాత వచ్చిన వాఙ్మయంలోనూ, మనము చూడవచ్చును. శ్రీమద్రామాయణం సచ్చరిత్రుల కథయని మనము గ్రహించవచ్చును. ఈ కథలోని ముఖ్య పాత్రధారులలో ఒకరు ఉన్నత సంస్కారము, సత్సంప్రదాయము, సనాతనధర్మములకు ప్రతీకయై మానవరూపంలో సంచరిస్తున్న దేవతాస్వరూపం కాగా, మరొకరు పశుబలంతో విర్రవీగే అహంకార ప్రవృత్తితో విజృంభించే రాక్షసస్వరూపంగా మనము చదువుకున్నాము. ఇక మహాభారత తత్వమున్నూ, జీవులలో దైవాసుర సంపత్తుల మధ్య నిత్య సంఘర్షణగా రూపుదిద్దుకొన్నట్లు మనకు తెలుస్తున్నది. ఈ పురాణగాథలో దైవసంపద ధర్మస్వరూపంగా భాసించే దైవాంశ సంభూతులు కాగా, స్వాభిమానధనులై కండబలము, పశుబలముల ప్రాబల్యమే పరమావధిగా తలచే అసురసంపదయని గ్రహించవచ్చును. మన ప్రాచీనులు సర్వవిషయములందు నిక్షిప్తమైయున్న అంతర్గత సత్యమునకై అన్వేషించి, సృష్టిలోని జీవులంతా దేవ, పాశవిక, మహాబల, భూతాదిశక్త్యంశల ప్రతిరూపాలైన దేవాసుర రాక్షస పైశాచికములుగా గుర్తించారు.

*

(బరోడాలో వున్నప్పుడు రాసినది)

మానవులలో దేవ దానవ ప్రతిరూపములు

వాల్మీకి మహర్షి జనబాహుళ్యానికి ఈ దైవాసుర ఉభయతత్వాలను శ్రీమద్రామాయణంలో అమోఘంగా చిత్రించారు. చారిత్రక పురుషులైన అక్బరుగాని, నెపోలియన్‌గాని రామరావణులతో సామ్యం ప్రకటించుకోవచ్చునేమో గాని సాధారణ ప్రజలకు అట్టి సంబంధము ఊహాతీతము. ఈ లోపాన్ని గుర్తించిన వ్యాసమహర్షి మానవరూపంలో వైరుధ్యంగల దైవ, దానవ ఉభయతత్వాలకు రూపకల్పన చేసి సామాన్యజనుల

నిత్యజీవితం ప్రతిబింబించారు. ఈ దైవాసుర సంపత్తుల విశ్లేషణ భారతీయ తత్వవిచారణలో ఒకానొక ప్రత్యేకతను సంతరించు కొన్నది. ఛాందోగ్యోపనిషత్తులోని ఇంద్ర, విరోచనుల గాథ ఇందుకొక చక్కని ఉదాహరణ. వీరుభయులు భగవత్తత్వ రహస్యం తమకు బోధింపమని దేవగురువైన బృహస్పతిని అర్థిం చగా, వారుభయులను తమ గృహములకు తిరిగి వెళ్ళి అద్దంలో తమ ప్రతిబింబాలను చూచుకొమ్మని బృహస్పతి ఆదేశించాడు. విరోచనుడు అద్దంలో తన ప్రతిబింబం చూచుకొని, తానే భగ వత్స్వరూపమని మురిసిపోయి, ఆ భ్రమకు స్వీయారాధన తోడు కాగా, సృష్టిపై విజృంభించి అల్లకల్లోలం సృష్టించాడు. అయితే ఇంద్రుడు ఈ భ్రమకు లోనుగాక, బృహస్పతి బోధలో ఏదో తిర కాసున్నట్లు గ్రహించి, బృహస్పతిని తిరిగి ఆశ్రయించి, అసలైన సిసలైన భగవత్తత్వ రహస్యం గ్రహించినట్లు మనము చదువుకు న్నాము.

బ్రహ్మజ్ఞానం

సర్వమూ భగవన్మయమేనని 'ఏక మేవా అద్వితీయం' గావటంచేత, తానుగూడ భగవత్స్వరూపమేనని ఇంద్రుడు గ్రహించి, తాను భగవత్స్వరూపమైతే, తన శత్రువున్నూ ఆ భగవత్స్వరూపమేనని తెలిసికొని, భగవత్తత్వంలో అనిత్యమైన భేదభావాది శత్రుత్వ భావనకు తావే లేదన్న పరమరహస్యం దర్శించాడు.

స్వధర్మ పరధర్మములు

భేదభావాత్మకమైన అసుర స్వరూపము సృష్టిలో తన ఆధి పత్యము, పెత్తనము కొనసాగించుటకు నిత్యము ఉవ్విళ్లూరు తుంది. ఈ అసురస్వభావం తన ఆశల పల్లకీలో ఉత్సాహంగా ఊరేగుతూనే కామాది, అరిషడ్వర్గముల తాకిడికి తట్టుకొనలేక – అస్కిలస్ (Aeschylus) మహాశయుడు ఊహించినట్లు న్యాయ ధర్మసూత్రాలను ప్రతిఘటింపలేక – ఒక్క ఉదుటన చతికిలబడ తాడు. అయితే దైవతత్వ స్వరూపము, స్వస్వరూప జ్ఞానకాంతు లతో ప్రకాశిస్తూ సృష్టిలో సర్వభూతహితముకై పాటుపడగలదు. ఇంద్రుడున్నూ కామ్యకర్మ, నిష్కామకర్మల అంతరమే పరిశీలిం

చాడని, స్వధర్మ, పరధర్మాది ప్రక్రియలను గాదని గ్రహించటం అవసరం. పరధర్మాభిలాషి స్వధర్మాపేక్షతోనే తన కర్తవ్యం నిర్వహిస్తాడన్నది జగమెరిగిన సత్యము. ఈ జాడ్యము పాశ్చాత్య దేశాలలోని శ్రోత్రీయులకు, శిష్టులుగా వ్యవహరించబడుతున్న వారికిన్నీ అంటుకున్నది. అయితే సమ్యగ్భారతీయుని దృష్టిలో స్వార్థము, విశ్వశ్రేయస్సుతో ఐక్యమై, తరతమ భేదం పూర్తిగా అంతరించింది. స్వధర్మమునకు పరధర్మమునకు వ్యత్యాసము నశించటం గమనార్హం.

ఉభయధర్మముల రక్షణ

పుత్రధర్మాన్ని అనుసరించి రామచంద్రుని త్యాగనిరతి ప్రస్ఫుటం కాగా, రాజ్యమును త్యజించి నిస్సంకోచంగా అరణ్యమునకు పయనమై పోయాడు. అయితే ఈ శ్రీరామచంద్రుడే సీతాపహరణానంతరం ఈ విపత్కారుని బారి నుండి సీతాదేవిని రక్షించటమే భర్తృ ధర్మంగా తలచి, ఈ పాపకర్మలకు కారకుడైన రావణుని సంహరించటం క్షాత్రధర్మమని భావించాడు. ఈ ఉభయ ధర్మరక్షణలోను తన వంతు పాత్రను సమంగా పోషించిన ఘనత రామచంద్రునికి దక్కింది. స్వజన సంబంధమున్నప్పటికీ, ఋజుమార్గమెన్నటికీ రామచంద్రుడు వీడకపోవటం మనము గమనించాలి.

ఇక పాండవులున్నూ తమ పరువుప్రతిష్ఠలకు సంబంధించిన విషయముగా తలచి, మారుమాటాడక పరదేశవాసమునకై తరలి వెళ్లినట్లు మనము చదువుకున్నాము. అయితే కష్టకాలము అంతమొందగానే, సంధికై ప్రయత్నించినప్పటికీ, వారెన్నటికీ దుర్యోధనునకు దాసోహమనలేదు. అధర్మపాలన నుండి రాజ్యమును రక్షించటమే క్షాత్రధర్మంగా భావించారు. అయితే దుర్యోధనుని అధర్మపాలన బాధితులు ఈ పాండవులే కావటం విచిత్రం. ఒక చెంపదెబ్బకు మరో చెంపను అప్పగించమని బోధించే క్రైస్తవ, బౌద్ధమత బోధలు హాస్యాస్పదాలు. ఆచరణయోగ్యం కావు.

ఆచరణీయం కాని అహింసా వాదన

పాశ్చాత్యదేశాలలో క్రైస్తవమత బోధకులకు, భౌతికసుఖ మార్గులకు నడుస్తున నిత్యసంఘర్షణ, ప్రాపంచిక సుఖములవైపు మొగ్గు చూపుతున్నట్లు మనము గమనిస్తున్నాము. ఆచరణ యోగ్యమునకు నోచుకొనని ఈ బోధలు నోటిమాటగానే నిలిచిపోవటం మనము ఎరుగుదుము. ఈ చిత్ర పరిస్థితులలో కర్తవ్యం పరిశీలించుకొంటే స్వార్థరహిత నిష్కామ కర్మయే సర్వజనులు ఆచరించదగ్గ ధర్మసూత్రమని గ్రహించవచ్చును. ఒక చెంపదెబ్బకు మరో చెంప అప్పచెబితే అది నిస్సహాయత, నిస్సత్తువలకు సూచకము. చేవలేని వారికి మాత్రము తగును. వారికి మరో మార్గము లేదు. ఇతరులకు మాత్రం ఆత్మహత్యా సదృశం.

అనువాదం: శ్రీ శరణ్

(*CWSA* Vol. 19, pp. 469-70/ *SABCL* Vol. 13, pp. 454-55; Vol. 3, pp. 176-78)

జాతిజీవనంపై ప్రభావము

ప్రాచీన భారతమంతా వేదోపనిషద్భూత మనిన్నీ, జాతి అంతా మహాత్ముల దివ్యదర్శనజన్యమనిన్నీ గ్రహించనగును. అందలి అపురూప వాఙ్మాధుర్యముతో కూడుకొన్న ఈశ్వర సాక్షాత్కారము, సృష్టిలోని జీవనస్రవంతి, సౌందర్య ఆనందాదులు, సత్య అమృతత్వ దర్శనము, ఆత్మసాక్షాత్కారము, సృష్టిలోను, జీవుని లోను తచ్ఛక్తుల ఆవిర్భావము, జీవుని ఆత్మజ్ఞానప్రవృత్తి జాతి రక్తనాళాలలో స్రవించి అనేక విధములుగా అత్యంత ప్రభావితం చేస్తూ జనజీవనంలో కలిసిపోయినవి. జీవుని నిరంతర ఆధ్యాత్మిక ఔత్సుకతకు మూలసూత్రమై సాంస్కృతికపరంగా ఒక ప్రత్యేక మధురిమను సంతరించుకొన్నవి. రామాయణమహాభారతములు – వాటి యందు మనకు సాక్షాత్కరించే బహుసుందర

రూపాలు, మహాపురుషులు, సృష్టిలోని జీవన సౌందర్యమును సదాచార, ఆధ్యాత్మిక లక్ష్యాలను, ఆదర్శములను, జీవునియొక్క అవకాశాలను, అపాయాలను ఎలుగెత్తి చాటు ఇతర భిన్న, విభిన్న పాత్రలు, పాత్రధారులు, అందలి దేవదానవ తత్త్వాలు భారత జాతి జీవనవిధానాన్ని రూపొందించుటలో మత, సామాజిక వ్యవస్థల వలెనే ఒక ప్రముఖపాత్ర వహించాయి.

*

ఈ ఇతిహాసాలను ఏవో కట్టుకథలుగాను, జానపద గాథలుగాను పరిగణించటం అవివేకమే కాగలదు. వీటిలో నిత్యజీవితాన్ని బహు సుందరంగాను, అత్యంత ఆత్మీయంగా కళ్లకు కట్టినట్లుగా చిత్రించినట్లు గ్రహించవచ్చును. అలాగే అవి ఉత్తమ తత్త్వచింతనకు, సదాచార సహిత సౌందర్యోపాసనకు, సాంఘిక రాజకీయపరమైన ఆదర్శములకు, ఉన్నత సంస్కృతికి రూపకల్పన చేసినవి. నవ నవోన్మేషమై, అమేయమై, బహుముఖమైన శిల్పంతో కూడు కొని గ్రీకు భాషేతిహాసముల తత్త్వవిశ్లేషణను తలదన్ని, లాటిన్ ఇతిహాస సౌందర్యమున కతీతమై, బహు పటిష్టమై, జీవకళతో ఉట్టిపడుతూ నవ్యత తొణికిసలాడు భారతీయ ఇతిహాసములన్నీ జాతీయపరంగా, సాంస్కృతికపరంగా, ఒకానొక విశాలదృష్టితో రూపొందింపబడినవి. తరతమ భేదం లేకుండా సర్వజనులు వాటిని అందుకోవటమే వీటి లక్ష్యం. తరతరాలుగా ఈ ఇతిహాస వాఙ్మయం జనజీవనంలో వారి గతికి మార్గదర్శకమై ప్రముఖ పాత్ర వహించటమే భారతీయ సంస్కృతియొక్క ఔన్నత్యానికి, విశిష్టతకు తార్కాణమని గ్రహించటం అవసరం.

*

భారతజాతి దృష్టిలో సీతారాములు, అర్జున యుధిష్ఠరులు, భీష్మ దుర్యోధనులు, కర్ణుడు మొ॥ వారంతా జీవకళతో ఉట్టిపడుతున్న రూపాలని మరువరాదు. భారతీయ చిత్రకళలోవలె, ఇక్కడ గూడా బాహ్యాలక్షణాలకు తావు లేదు. వీటి అవసరం కేవలం రూపచిత్రీకరణకు మాత్రమే. ఈ బాహ్యారూపాన్ని అధిగమించి, ఆ రూప అంతరంగిక స్థితిని చక్కగా, నిర్దుష్టంగా చిత్రించటం అవసరము.

ఈ దృష్టితో పరికిస్తే సీతారాముల పాత్రలు నిర్జీవ ప్రతిమల వంటివి కావని తెలుస్తుంది. ఈ ఉభయ పాత్రల ఆదర్శ గుణం, ఆదర్శ జీవితప్రభలతో ఈ రూపాలు ప్రకాశిస్తూ, జీవుడు ఏనాటి కైనా, ఉచ్ఛస్థితిని, ఉత్తమగతిని పొందగలడన్న వాస్తవాన్ని వెల్ల డిస్తున్నాయి.

అనువాదం: శ్రీ శరణ్

(*SABCL* Vol. 9, p. 245; CWSA Vol. 20, p. 353/ SABCL Vol. 14, p. 293; CWSA Vol. 20, p. 353/ SABCL Vol. 14, pp. 292-93)

శ్రీరాముని అవతార తత్త్వము – I

అవతారత ప్రశ్న వస్తే, రాముడు ఒక అవతరామేనని నేనంగీకరి స్తాను; ఏలన అతడు పరిణామక్రమంలో[1] ఒక స్థానాన్ని ఆక్రమి స్తాడు. నా దృష్టిలో సరిగ్గా కూడ ఆక్రమిస్తాడు. అంతేగాక నేను

---

[1] మహావిష్ణువు ధరించిన దశావతారాలలో మొదటిది చేప. నీటిలో జీవశక్తి తొలి ఆవిర్భా వానికి సంకేతం. అనంతర అవతారం కూర్మం. ఈ కొత్త జీవరూపం భూమి మీదకు కూడ వ్యాప్తి చెందడానికి అది సూచన. మూడవ అవతారం వరాహం. కొత్తగా శక్తి విడుదలకు సంకేతం. అటు పిమ్మట నరసింహావతారం వచ్చింది. మృగాన్నుండి మానవదశకు జీవశక్తి మార్పునకు ఆ అవతారం ప్రతీక. అనంతర అవతారం వామనుడు. ఈ అవతారం ప్రాచీన మానవదశకు చిహ్నం. మానవజాతి ఇంకా శైశవదశలోనే వుందని ఆయన శరీరపరిణామం సూచిస్తోంది. అటుపిమ్మట వచ్చింది పరశురామావతారం. ఆయన పూర్తిగా వృద్ధిచెందిన మానవరూపం మాత్రమే కాదు. బాహ్యసంఘటనలను తన ప్రయోజనం కోసం తీర్చిదిద్దుకో గల సమర్థుడు కూడా. ఆ సామర్థ్యానికి, ప్రావీణ్యానికి సంకేతమే పరశువు (గొడ్డలి). అనం తర అవతారం శ్రీరాముడు. పరశురాముడు వుండగా రాముని అవతరారం వుంది. పరశు రాముడు తన శక్తుల్ని శ్రీరామునికి ధారాదత్తం చేయడం ఇక్కడ విశేషం. భౌతిక, ప్రాణిక శక్తులకన్నా నైతికశక్తి ఉత్కృష్టమైనదని ఈ సంఘటన ఋజువు చేస్తున్నది. ఎనిమదవ అవ తారం శ్రీకృష్ణ భగవానుడు. ఆధ్యాత్మిక వివేక ప్రాభవానికి ఆయన ప్రతీక. ఇంతవరకు పరి ణామ క్రమానికి అవతారాలు తోడ్పడుతూ వచ్చాయి. శ్రీకృష్ణుని అనంతరం బుద్ధుడు వచ్చాడు. పరిణామంతో ఎటువంటి సంబంధం లేకుండా దాని నుండి ఉపసంహారించుకోవా లని నిర్ణయించుకున్న ఆత్మలకు (అది ఎరుకతో కూడిన అభిమతం) విముక్తి (నిర్వాణ) మార్గాన్ని ఆ అవతారం చూపించింది. చివరికి కల్కి యుగం రానున్నది. భవిష్యత్తును స్పష్టంగా ఆవిష్కరించే పురాణకథ ఇది ఒక్కటే. ప్రపంచ పురాణకథలలో మరెక్కడా ఇటు వంటిది లేదు. మానవచైతన్యకుహారంలో యింకా మిగిలివున్న పాశవికశక్తుల అవశేషాలను కల్కి నశింపజేసి, విజ్ఞానమయ దేవమానవజాతి ఆవిర్భావానికి మార్గం సుగమం చేస్తాడు.

(మనోజ్‌దాస్ రచనల నుండి)

రామాయణం చదివినపుడు, నేను గుర్తించగల ఒక గొప్ప స్ఫూర్తి నాకు కలుగుతుంది; రామాయణం పైకి ఓ కట్టుకథగా కన్పించినా, అది పార్థివ పరిణామమందు సంభవించిన ఒక మహత్తర నిర్ణాయక సంక్రమణాత్మక ఘటనయొక్క ఒక దృష్టాంతర కథ అని ఆ స్ఫూర్తి నాకు చెపుతుంది; అంతేకాక ఈ స్ఫూర్తి ప్రధానపాత్ర యొక్క వ్యక్తిత్వానికి, క్రియకు విశాల విశ్వ ప్రకారాన్ని తెలిపే ఒక ఆంతర్యాన్ని కట్టబెడుతుంది – ఆ క్రియలే మరొకని చేత మరొక ఘటనా సందర్భమందు చేయబడి ఉంటే, వాటికి ఆ ఆంతర్యం (significance) ఉండదు. అవతారం అసాధారణకృత్యాలు చేయవలసిన విధి లేదు, కాని తాను చేసే కృత్యాలకు లేక కర్మలకు లేక తన అవతారతకు – వీటిలో ఒకదానికి గాని, అన్నింటికిగాని – ఒక అర్థాన్ని, ఒక సుసమర్థ శక్తిని ఇవ్వవలసిన విధి అతనికి ఉంది; కాగా ఈ అర్థమూ, ఈ శక్తీ పృథివి మరియు దాని జాతుల చరిత్రలో చేయబడవలసిన ఒక ఆవశ్యక కార్యంలో అంతర్భాగంగా ఉండాలి.

అయినా ఎవరైనా రాముని నేను చూచినట్లు చూడకపోతే, రాముని తన స్థానం నుంచి త్రోసివేయ దలంచితే, నా కభ్యంతరము లేదు, రాముని పట్ల నాకు ప్రత్యేక పక్షపాతమేమీ లేదు; కాని అలా త్రోసివేసినపుడు, ఆయన స్థానాన్ని నింపగల ఒక యోగ్యుని త్రోసివేసినవారు చూపాలి. వాల్మీకి రాముడు లేక మరొక రాముడు లేక రాముడు కాని మరొకడు ఆ స్థానంలో ఉండాలి.

*

అవతార పురుషుడు విధిగా ఆధ్యాత్మిక ప్రవక్త కానవసరం లేదు. పరిణామమందు ఆధ్యాత్మిక దశను స్థాపించడం రాముని పని కానే కాదు; కావున ఆయన దానితో సంబంధం పెట్టుకోలేదు. రావణవినాశం గావించి, రామరాజ్యం స్థాపించడమే ఆయన కార్యం – వేరు మాటల్లో, భవిష్యత్తు నిమిత్తం సాత్త్విక నాగరిక మానవునికి అనురూపమైన వ్యవస్థయొక్క సంభవతకు ఆయన పునాది వేయాలి – సాత్త్విక మానవుడంటే, తన జీవితాన్ని హేతుబుద్ధి

చేత, సూక్ష్మభావములచేత, నైతికతచేత నడుపుకొనేవాడు. లేక కనీసం సత్యం, విధేయత, సహకారం, సామరస్యం, కుటుంబగత మరియు సార్వజనీన వ్యవస్థను కోరే భావం వంటి ఆదర్శాలచేత తన జీవితాన్ని పాలించుకునేవాడు. ఇక ఈ రామరాజ్యాన్ని ఆయన ఏ పరిస్థితుల్లో స్థాపించాలి? ఏది ఇంకా అరాజకశక్తుల చేతన ఆక్రాంతమై ఉందో, అనగా దేని నింకా పశు-మనస్సు శాసించుతుందో, దేని నింకా, తన స్వీయతృప్తినే తన జీవన నియమం గావించుకునే ప్రాణిక అహంకారం పీడించుతుందో – వేరు మాటల్లో దేని నింకా వానరుడు, రాక్షసుడు శాసించుతున్నారో, అట్టి ప్రపంచమందు రాముడు రామరాజ్యం స్థాపించాలి. ఇదే రామునికీ, రాముని జీవితకార్యానికీ అర్థం; ఇక ఈ అర్థాన్ని ఆయన సాధించితే అవతారం, లేకపోతే కాదు – అని నిర్ణయించాలి.

జ్ఞానశూన్యమైన భయంకర పశువే వాలి. అతనితో ధర్మనిబద్ధ క్షత్రియునివలె సుఖాంతముగా వ్యవహరించవలసిన పని రామునికి లేదు. అతడిని చంపివేసి, పశు ప్రపంచాన్ని అదుపులోనికి తేవడమే రాముని పని. పరిపూర్ణ మానవుడుగా తప్పక వ్యవహరించవలసిన పని ఆయనకు లేదు. సాత్త్విక మానవునికి ఎక్కువగా ప్రాతినిధ్యం వహించడమే ఆయన పని – అనగా ఆయన నమ్మదగిన భర్తగాను, ప్రేమికుడిగాను ఉండాలి; అనురక్త, విధేయ పుత్రుడుగా వుండాలి; కోమల, పరిపూర్ణ సోదరుడు, తండ్రి, మిత్రుడుగా వుండాలి. ఆయన సర్వవిధ మానవులకు మిత్రుడు – కులంలేని గుహునికి మిత్రుడు, పశుజాతి నాయకులైన సుగ్రీవ, హనుమంతులకు మిత్రుడు, రాబందు జటాయువులకు మిత్రుడు, చివరికి రాక్షస విభీషణునికి సైతం మిత్రుడు. పైగా ఈ గుణాలన్నీ ఆకర్షక, భాసుర రూపంలో, విశేషించి సహజ, అనివార్య రూపంలో లేవు. రామునిలోని ఈ గుణాలకు ఒక సామరస్య పూర్ణ సంపూర్ణత వుంది. రామునిలో ఈ గుణాలన్నీ వున్నప్పటికీ, ముఖ్యంగా ఆయన చేసిన కార్యమిది; వేటిమీద సామాజిక భావం, దాని స్థిరత ఆధారపడతాయో, ఆ సత్య గౌర

వాలకు, సామాజిక స్పృహారూప ధర్మానికి, వ్యవస్థాభావానికి రూపమిచ్చి వాటిని స్థాపించాడు. తన తండ్రిపట్ల తనకుగల ప్రేమకు, విధేయతకు కంటె కూడ ఎక్కువగా సత్యగౌరవాలకు, రాజుచేత, రాజసభచేత యువరాజుగా ఎన్నుకోబడిన రాముడు తన అధికారాలను త్యాగం చేశాడు. తన జీవితంలో పద్నాలుగు ఉత్తమ సంవత్సరాలను త్యాగం చేశాడు, చేసి అరణ్యాలలో నివసించాడు. తర్వాత ఆయన తన సామజిక స్పృహకు, సామాజిక వ్యవస్థను గురించిన తన భావానికి తన స్వీయసౌఖ్యాన్ని తన గృహస్థ జీవితాన్ని, సీత సౌఖ్యాన్ని ఆహుతి చేశాడు – ఈ సామాజిక స్పృహ, ఈ సామాజిక వ్యవస్థా భావమే ప్రాచీన భారతీయులు, గ్రీకులు, రోమనుల దృష్టిలో గొప్పదైన ఒక పరమ పౌరధర్మం; ఏలన ఆ ప్రాచీనకాలమందు వ్యక్తియొక్క పృథగ్భూత అభివృద్ధి, సంతృప్తిగాక, వ్యవస్థాబద్ధమైన సమాజ నిర్వహణమే అపరిహార్య ఆవశ్యకత.

ఈ విషయమందు రాముడు సర్వ ప్రాచీన జాతుల నైతిక భావంతోను ఏకీభవిస్తాడు. ఆధునిక మానవుని అర్వాచీన విచిత్ర వైయక్తిక భావుక నైతికతనుండి భేదిస్తాడు. ఆధునిక మానవుడు అంత కఠోరముకాని ఈ నైతికతతో కాలం గడుపుకోగలడు. ఏలన ప్రాచీనులు ప్రపంచానికి సామాజిక వ్యవస్థాతత్త్వాన్ని భద్రపరచడానికి వ్యక్తిని బలిపెట్టారు. చివరకు, రావణుని సార్వభౌమతను, రాక్షసుల ఉపద్రవాన్ని నాశనం గావించి, సాత్త్విక మానవుని ఆదర్శానికి ప్రపంచమందు భద్రత కల్పించడం శ్రీరాముని కర్తవ్యం. దీని నంతటినీ ఆయన తన వ్యక్తిత్వమందలి ఒక దివ్యస్ఫూర్తితో నిర్వర్తించాడు. తన క్రియయందలి ఒక దివ్య స్ఫూర్తితో సాధించాడు. అందుచేతనే ఆయన ఆకృతి భారతీయ సంస్కృతి మనోఫలకమందు ముద్రితమై రెండువేల సంవత్సరాలకు పైగా విరాజిల్లింది. అలాగే ఆయన ఆదర్శం సమస్తదేశాలందు హేతుబుద్ధిపైన, ఆదర్శ స్థాపక మనస్సుపైన ఆధిపత్యం వహించింది. అంతేకాక మానవుని ప్రాణమయతత్త్వం, సదా తిరుగుబాటు చేస్తూ

వున్నా, ఒక అధికతర ఆదర్శం ఉదయించేవరకు రాముని ఆదర్శం అలా కొనసాగుతూనే వుంటుంది, అదే సంభవం.

రామునియందు ఇవి అన్నీ వున్నప్పటికీ, ఆయన అవతారం కాదని నీవంటున్నావు? సరే – కాని ఎలా చూచినా, ఆయన కొద్దిమంది మహత్తమ విభూతులలో ఒకరు. నీవు ఆయననిపుడు గద్దె దించవచ్చు – ఏలన మానవుడిక ఏమాత్రం సాత్త్విక ఆదర్శంతో తృప్తిజెందడు. కాని ఆయన కార్యం, ఆయనకు గల అర్థం పృథ్వియందలి పరిణామశీలజాతియొక్క గతంపైన ముద్రితమై నిలిచి వున్నాయి. ఆయన లేకపోతే ఏర్పడే ఖాళీని (gap) గురించి నేను ప్రస్తావించినపుడు అది ప్రవక్తలు, మేధావుల పరంపరలో ఏర్పడే ఖాళీ అని నా అర్థం కాదు, కింతు అది అవతారపరంపరలో ఏర్పడే ఖాళీ. ఎలా కృష్ణుడు అధిమానస అతిమానవ అవతారమో, అలాగే సాత్విక మానవ అవతారమైన ఒకడు గతంలో వుండాలి గనుక వున్నాడు. అయితే రాముడు తప్ప ఆ స్థానం అధిష్ఠించగలవాడు మరొకడు నాకు కన్పించడం లేదు. ఆధ్యాత్మిక గురువులు, ప్రవక్తలు (అలాగే మేధావులు, వైజ్ఞానికులు, కళాకారులు, కవులు మున్నగువారు) – వీరు అత్యధికం విభూతులు, అవతారా లేమాత్రం కారు. ఒకవేళ అయితే, అపుడు మతస్థాపకులంతా అవతారాలే గావాలి – క్రీస్తు, చైతన్యుడు, లేక రామకృష్ణుని వలె మార్మనుల మూలపురుషుడు జోసెఫ్ స్మిత్ (ఆయన పేరు అదే అనుకుంటాను) సెయింట్ ఫ్రాన్సిస్, కాల్విన్, లయోలా, అలాగే పెద్ద సంఖ్యలో ఇతరులు వీరందరూ అవతారాలే గావాలి. ఈ సారికి రాముని గురించి ఇంత మాత్రమే చెప్పదలంచాను, చెప్పాను. కాని ఇది సైతం ఒక సూచన మాత్రమే, అవతారతత్వంయొక్క సామాన్య తత్త్వం గురించి నేను వ్రాయదలంచింది ఈ మాత్రమే కాదు.

ఇక నేను రాముని గురించి వ్రాసింది ఆయనయొక్క సంపూర్ణ సమున్నత సమర్థన కూడ కాదు. అందు నిమిత్తం రామాయణ కథకు అర్థమేమిటో ముందు వ్రాయాలి. వాల్మీకి తన ప్రధాన పాత్రలను ఎలా ప్రదర్శించాడో గమనించాలి. (ఈ

పాత్రల్లో ఎవరూ కూడ కాపీ పుస్తకంలోని ఆదర్శ దృష్టాంతాలు కారు. వీరు మానవప్రకృతికి సహజమైన గుణాలు, దోషాలు గూడ గల గొప్ప స్త్రీపురుషులు; అందరూ, ఉత్తమ మానవులు సైతం అలాంటివారే). అంతేకాక, దేనిని మనం రాముడంటు న్నామో, ఆ అగ్రస్థిత, ఉపకరణాత్మక వ్యక్తిత్వం వెనుక వున్న భగవత్తత్త్వం రాముని జీవితమందలి ప్రతి పనిని ఎలా రూపొం దించిందో, ఈ ప్రతి పని అవతారం చేయవలసిన కార్యంలో ఒక ఆవశ్యక అడుగు ఎలా అయిందో, నేను ముందు చూపించాలి.

అనువాదం: చెలసాని నాగేశ్వరరావు ('యోగంపై లేఖలు' నుండి); కె. యజ్ఞన్న

(*SABCL* Vol. 22, pp. 414-17)

శ్రీరాముని అవతార తత్త్వము – II

రాముడిని పూర్తిగా సమర్థించే ఉద్దేశం నాకు లేదు – రాముడిని సాధారణ మానవులలో ఒక గొప్పవ్యక్తిగా లెక్కకట్టి ఆయన్ని అవమానించడానికి వాలికి సంబంధించిన సంఘటనలని వుప యోగిస్తున్నారు కాబట్టే వాలి విషయం ప్రస్తావించాను. అంతే కానీ అవతార పురుషుల ప్రసక్తి వస్తే మాత్రం రాముడిని ఈ ఆధునిక యుగధర్మాల ప్రకారం పూర్తి నీతిమంతుడని సమర్థిం చను. నెపోలియన్‌ని కానీ, సీజర్‌ని కానీ వారి విమర్శకులనించి రక్షించి విభూతులుగా ఎలా చెప్పానో, రాముడి విషయమూ అంతే. విభూతి, అవతారం అనే పదాల అర్థం, పరిధి వేరు. సాధా రణ మానవస్థాయికి వర్తించే – నీతి, అవినీతి, సంపూర్ణత్వం, అసంపూర్ణత్వం మనుషులకి మార్గదర్శకంగా వుండటం, కొత్త ప్రవర్తన, కొత్త ఆధ్యాత్మిక బోధలు – ఇవన్నీ రాముడిలాంటి వారు చెయ్యవచ్చు, చెయ్యకపోవచ్చు. కానీ వీరి వ్యక్తిత్వంలో ఇవి ముఖ్యభాగాలు కావు.

అంతేకాదు, మీరు రాముని వ్యక్తిత్వంలోని మానవుడిని ఎత్తి చూపడం కూడా సబబు కాదు. రాముడనే నాయకుడి పాత్ర ప్రాముఖ్యతనీ, అతడి పనులన్నిటినీ వాల్మీకి వర్ణించిన సందర్భంలోనే చూడాలి గాని, ఈ ఆధునికతరం వానిగా చూడకూడదు. వాల్మీకి వర్ణించిన సందర్భంలోంచి బయటికి లాగి, ఈ నాటి నైతిక విలువల భూతద్దంలోంచి చూస్తే, ఆ పాత్ర ప్రాముఖ్యతే వుండదు. అలా చూస్తే, రాముడు యుద్ధంలో రాణించినట్టే, కృష్ణుడు రాజకీయాల్లో రాణించినా, ఒక జిత్తులమారి స్త్రీలోలుడుగానే కనిపిస్తాడు. అలాగే, గ్రీకు పురాణాలలోనూ, మహాకావ్యాలలోనూ వున్న ఎకిల్లిస్‌నీ, ఒడిసీయస్‌నీ వారి వారి దేశకాల పరిస్థితుల నుంచి బయటికి లాగేసి చూస్తే, ఒకరు పూర్తి అహంకారిగా, అనాగరికంగా, ఇంకొకరు క్రూరమైన జిత్తుల కుసంస్కారిగా వుంటారు. మహాభారత, రామాయాణాల్లోనూ, ఇలియడ్ మహాకావ్యంలోనూ వున్న నాయకుల వ్యక్తిత్వాలగురించీ, చేతల గురించీ తెలుసుకోవడానికి ఆయా రచనలనాటి విధానాలు, వాతావరణం, కాలమాన పరిస్థితుల పూర్తి అవగాహన నాకు (ఎవరికైనా) అవసరమనుకుంటాను.

మరొక విషయమేమిటంటే, నాకిప్పుడు వాదించే సమయం లేకపోయినా, మీరు రాముని గురించి చేసిన చెదురు మదురు విమర్శలతో కూడా నేను ఏకీభవించను. వాలి వధ గురించి, సీతాదేవిని అరణ్యానికి పంపడం గురించి వాలి రాముడిని విమర్శించినా, రాముడి బంధువుల అభిప్రాయాలేమయినా, నేను సనాతనధర్మ దృష్ట్యా రాముడిని సమర్థిస్తాను. పైగా, నైతిక విలువలేమీ శాశ్వతం కావు, తరతరానికీ మారతాయి కనుక వాటి ఆధారంగా నేను రాముడిని విమర్శించను.

*

రాముడిని గురించి నీ విమర్శలు ఆశ్చర్యకరంగా వున్నాయి. వాల్మీకి రాముడిని పిరికివాడిగా నిందించే అవకాశం లేదు. క్షత్రియ లక్షణాలతో మహాయోధగా పొగడబడే రాముడిని భారతదేశంలోని క్షత్రియవంశాలు తమ దేవుడిగా కొలుస్తాయి. ప్రతి అడుగునా

వాల్మీకి శ్రీరాముడిని వీరుడిగా, యోధగానే చిత్రించాడు. వాలి లాంటి (infrahuman) పశుసమానుడిని యుద్ధంలో యుక్తి (ruse) తో, మోసంతో గెలిచినంత మాత్రాన అతని వ్యక్తిత్వానికది భంగం కాదు. పైగా, పెద్దపెద్ద యోధులూ, వేటగాళ్లూ కూడా పశుసమానుల (infrahuman) పట్ల ఇలాగే ప్రవర్తిస్తూ వచ్చారు. వాల్మీకి రాముడిని బెంగాలీ వాళ్ల దృష్టిలో ఇలా కించపరిచింది బహుశా మధుసూదన్ అయివుండవచ్చు. మధుసూదన్ వర్ణించిన రాముడు ఒక కీలుబొమ్మ. ఇతను వాల్మీకి రామాయణ మహా కావ్య నాయకుడు కానే కాడు – అవతారమా కాదా అన్నది వేరే విషయం. ఇంక సాంప్రదాయబద్ధ నైతికవిలువల విషయమైతే – అన్ని నీతులూ సాంప్రదాయబద్ధాలే. మనిషి మనసుకీ, బుద్ధికీ సాంప్రదాయాలనే ఆధారం లేకపోతే ప్రాణికప్రకృతిలోని (vital nature) అనంతమైన విధ్వంసక శక్తుల ధాటికి మనిషి తట్టుకో లేడు. సంఘానికి మార్పులు సూచించే బెర్ట్రండ్ రస్సెల్ లయినా, బెర్నాడ్‌షాలయినా వాళ్లకి నచ్చని పాత సంప్రదాయాలని తీసేసి, ఆ స్థానంలో ఇంకో కొత్త సంప్రదాయాన్ని ప్రవేశపెడతారంతే. మనోతీతస్థాయి కెదిగితేనే సాంప్రదాయాల సంకెళ్లనించి దాటిపో గలం. శ్రీకృష్ణుడు సాధారణ మనుషుల జ్ఞాన, అవగాహనాపరిధి దాటిన overmental స్థాయివాడు కాబట్టే సాంప్రదాయాల సంకె ళ్లకి అతీతంగా వున్నాడు. రాముడు అటువంటి వాడు కాదు. సాత్వికబుద్ధి, నైతికవిలువలకి సంబంధించినంత వరకు, రాముడు దేశకాల ధర్మాలనే అనుసరించాడు.

*

రాముని గూర్చి మీకు పూర్తి వివరాలతో సమాధానం ఇచ్చేం దుకు సమయం లేదు. కానీ, మీ ఆశ్చర్యానికి కారణం, మీరు అతడిని విమర్శించడానికి కారణం, (శ్రీ సీలే, బంకిములు ప్రవేశ పెట్టిన) ఈనాటి కొలమానాలైన నైతిక, ఆధ్యాత్మిక విలువలతో రాముడిని కొలవడం. నేను మాత్రం రాముడిని దీనికి పూర్తిగా భిన్నకోణం నించే చూస్తాను, సమర్థిస్తాను. ప్రాచీన అవతారాలలో (గతంలోని అవతారాలలో) కేవలం బుద్ధుడే పరిపూర్ణుడిగా,

ఆధ్యాత్మిక ప్రవక్తల స్థాయిలో నిలుస్తాడు. భగవద్గీత బోధించిన శ్రీకృష్ణుడికి కూడా, ఆ బోధించే కొద్దిసేపూ వున్న (Supra-mental consciousness) దివ్యజాగృతి అది పూర్తికాగానే పోయింది. వీళ్లందరూ విశ్వమానవ ప్రతినిధులు. క్రమపరిణామం లోని కొన్ని దశలలో మానవజాతికి ఈ భూమి మీద అవసర మైన దైవిక (intervention) సహాయానికి, చేయూతకి వీరు ఉప యోగపడ్డారనే నా అభిప్రాయాన్ని మార్చుకోను.

*

రాముడికి కామము, ప్రేమ ఎందుకు వుండకూడదు? ప్రాచీన భారతదేశం భార్యాభర్తల మధ్య వాటిని ఆమోదించింది. విరహం లోని రాముడి ప్రవర్తన, వాల్మీకి, కాళిదాసుల్లాంటి మహాకవుల చిత్రీకరణ అయివుండ వచ్చును. ఒక ప్రేమికుడు వియోగం చెంది నప్పుడు ఎలా ప్రవర్తిస్తాడని వారు వూహించారో, అలా వర్ణిం చారు. వాస్తవంలో రాముడలా చేశాడా లేదా అన్నది వేరే విషయం.

*

రాముడి దుఃఖం గురించి ఇంతకు ముందే నా ఉత్తరంలో రాశాను. నార్స్ దేశాలలో భావాలని తీవ్రంగా అణచుకోవడం సుగుణంగా పరిగణించారుగానీ, దక్షిణాన భావాలని వ్యక్తం చేయడమే సుగుణం. నార్స్ జాతిస్వభావాల కొలమానాలతో రాముడిని కొలవవద్దు. ప్రేమికులుగా పర్షియా, భారతదేశాల కావ్యనాయకు లైన ఎకిల్లిస్, యులీసిస్ లాంటి వాళ్ల శోకాలు, విరహావస్థల వర్ణ నలు చూస్తే, మీకే తెలుస్తుంది.

*

శ్రీరాముని కన్న శ్రీకష్ణుని పట్ల నీకు ఆకర్షణ, ఇష్టం కలగడానికి అసలు కారణం మతపరమైనది కాదు. అది మానసికమైనది. ఉత్తరభారతావనిలోని వ్యక్తులలో మానసిక, నైతిక, సామాజిక వ్యక్తిత్వం కనిపిస్తుంది. అటువంటి వ్యక్తులకు తగిన అవతారం శ్రీరాముడు. అందువల్ల ఉత్తరభారతంలోని వారు రాముడంటే ఎక్కువ అభిమానం చూపుతారు. బెంగాలీలు మాత్రం ఉద్వేగ పూరితులు, అంతఃస్ఫూర్తి కలవారు. శ్రీరాముని తత్వం వారికి రస

హీనంగా కనిపిస్తుంది. అందువల్ల శ్రీకృష్ణుడంటే విపరీతమైన ఇష్టం ప్రదర్శిస్తారు. నీ అభిమతంలోని అసలు రహస్యం యిదేనని నా అనుమానం. ఈ అభిమానాలు, ప్రాధాన్యతలు ఏవైనా, శ్రీరాముడు దైవమే అని, మానవమానసపరిధుల్ని ఆమోదించి, వాటిని మహిమోపేతం చేశాడని చెప్పవచ్చును. అయితే శ్రీకృష్ణుడు మానస పరిధుల్ని విచ్ఛిన్నం చేసి, ఉన్నతభూమికల నుండి భిన్నమైన పరిధుల్ని సృష్టించిన అవతారం. ఆయన అధిమనస్సు (Overmind) నుండి నేరుగా వచ్చిన అవతారం. ఆయన మానవ మనస్సు, ప్రాణికం, హృదయాలపై అధిమానస శక్తుల్ని ప్రయోగించి వాటిని మార్చి, విముక్తం చేసి, దివ్యీకరణం చేయడానికి ప్రయత్నించాడు. వారిరువురిలో తేడాను గుర్తించే విధానం అదొకటి.

అనువాదం: బి. వరలక్ష్మి, కె. యజ్ఞన్న

(*SABCL* Vol. 22, pp. 413-15, 418; Vol. 9, p. 438)

శ్రీకృష్ణుడు చారిత్రక పురుషుడా?

రాముడు, కృష్ణుడు నిజంగా మనకు మల్లె జీవించిన మనుషులా ఏమిటి? కవులు సృష్టించిన పాత్రలే కదా అని అందరి అభిప్రాయము. కాని శ్రీఅరవిందులు దాని కొప్పుకోరు. క్రీస్తు జన్మ ఎంత ప్రత్యక్ష సత్యమో, శ్రీకృష్ణుని జీవితం కూడ అంత ప్రత్యక్షమైనదేనట. మరియు శ్రీకృష్ణుని చేతన అనేదొకటి వున్నది. దానిని నువ్వు ఆధ్యాత్మికసాధన ద్వారా స్పృశించ గలవు, ఆ అనుభూతిని పొందగలవు. మరి శ్రీకృష్ణుడే లేకపోతే అతని చేతన ఎక్కడి నుంచి వస్తుందిట?

– సంపాదకుడు

శ్రీకృష్ణుడు చారిత్రకపురుషుడా, కాదా అనే చర్చ అనవసరమనిపించినా, దానికి ఆధ్యాత్మిక ప్రాధాన్యం లేకపోయినా, ఆ చర్చకు మంచి విలువ వున్నది. శ్రీకృష్ణుడు ఒక పౌరాణిక వ్యక్తిగానీ,

కవి ఊహాగానముగానీ కాదు అనేందుకు నాకెటువంటి అను మానమూ లేదు. శ్రీకృష్ణుడు మానవరూపంలో భూమిపై జీవించి భారతీయ పూర్వవైభవంలో పాలుపంచుకొన్నాడనేది నా దృఢ విశ్వాసం. ఈ సందర్భంలో మనం రెండు వాస్తవాలను స్పష్టంగా గమనించగలం. వాటిలో మొదటిది శ్రీకృష్ణుడు ఒక ప్రముఖ ఆధ్యాత్మిక వ్యక్తి. అతని ఆధ్యాత్మిక ప్రకాశం గురించి ఒక ఉప నిషత్తులో ప్రస్తావించబడింది. ఇక రెండవది అతనిని జీవితాంతం వరకు దివ్యమానవునిగా సాంప్రదాయం పరిగణించి, మరణానం తరం దైవంగా పూజించింది. ఇదీ మహాభారతంలోనూ, పురాణా లలోనూ వున్న కృష్ణ కథ ద్వారా మనకు తెలిసేది. భారతీయ ఆధ్యాత్మిక చింతనలోని ఒక ముఖ్యభాగమైన భాగవతోద్యమం ఒక కట్టుకథపైన గాని, కవితావేశం మీదగాని ఆధారపడిలేదు. నిజమే, మహాభారతము కవి కల్పనేగాని, చరిత్ర కాదు. అయితే అది మన పూర్వీకుల స్మృతిపథంలో నిలిచియున్న ఒక గొప్ప చారిత్రక సంఘటనపై ఆధారపడిన కావ్యం. ఆ సంఘటనతో సంబంధమున్న ధృతరాష్ట్రుడు, పరీక్షిత్తు భూమి మీద జీవించిన వారే. వారిలో నాయకుడుగా, యోధుడుగా, రాజకీయ చతురుడుగా శ్రీకృష్ణుని పాత్ర యథార్థమైనది. అది సాంప్రదాయం గుర్తించిన చారిత్రక సత్యమేగాని కేవలమొక కల్పన, కవితాసృష్టి కాదు. శ్రీకృష్ణుడు చారిత్రక పురుషుడా కాదా అనే చర్చలో ఇది హేతు బద్ధమైనదని మనం అంగీకరించక తప్పదు. శ్రీకృష్ణుని చారిత్ర కత కంటె ముఖ్యమైన అంశం మరొకటి వున్నదని నా అభి ప్రాయం. శ్రీకృష్ణుడు ఏసుక్రీస్తువలెనే ఒక చారిత్రక పురుషుడని నేను అంగీకరించడమే గాక అతనిని ఒక అవతారముగా పరిగణి స్తాను.

*

కృష్ణచైతన్యం యథార్థం. కృష్ణుడే లేకపోతే కృష్ణచైతన్యం ఎలా వుండగలదు? అవాస్తవిక కేవల తాత్త్విక చింతనను వదిలేస్తే, చిత్తుగల సద్రూపం లేనిదే చైతన్యం అసంభవం. వ్యక్తి వుంటేనే వ్యక్తిత్వానికి విలువ, వాస్తవికత వుంటాయి. వ్యక్తే తన వ్యక్తి

త్వాన్ని ప్రకటించుకోగలడుగాని వ్యక్తిత్వం వ్యక్తిని సృష్టించ లేదు. కృష్ణుడు ఒక సద్రూపి, ఒక వ్యక్తి, ఒక దివ్యమానవుడు. అతనిని మనం కలుసుకొనగలం, అతని మాట వినగలం, అత నితో మాట్లాడగలం, అతని వునికిని అనుభవించగలం.

*

చారిత్రకంగా శ్రీకృష్ణుడు వున్న మాట నిజం. ఛాందోగ్యోపనిష త్తులో అతని పేరు మనకు మొదటిసారి కనిపిస్తుంది. అయితే ఆ ఉపనిషత్తు ద్వారా మనం ఆధ్యాత్మిక సాంప్రదాయంలో అతడు ఒక బ్రహ్మజ్ఞానిగా ప్రసిద్ధుడని మాత్రమే తెలుసుకోగలం. అతని వ్యక్తిత్వము, జీవిత సంఘటనలు అందరికి బాగా పరిచయం కాబట్టి అతనిని దేవకీ సుతుడైన కృష్ణునిగా పేర్కొంటే సరి పోయేది. అదే ఉపనిషత్తులో విచిత్రవీర్యుని కుమారుడైన ధృత రాష్ట్రుని పేరు కనిపిస్తుంది. భారతీయ సాంప్రదాయం ధృతరా ష్ట్రుని, కృష్ణుని పేర్లను కలిపే ప్రస్తావిస్తుంది. మహాభారత కథలో వారిద్దరు ప్రముఖ వ్యక్తులు. దీనిని బట్టి మహాభారతం చారిత్రక పురుషులతో కూడిన ఇతిహాసమనీ, కురుక్షేత్ర సంగ్రామం వాస్త వంగా జరిగింది కాబట్టే అది మన జాతిస్మృతి పైన చెరగని ముద్ర వేసిందని మనం నిర్ణయించవచ్చు.

కృష్ణార్జునులు క్రైస్తవమతం ఆవిర్భవించటానికి ఎన్నో శతా బ్దాల పూర్వమే భారతదేశంలో దేవతలుగా పూజింపబడినారని మనకు తెలుస్తున్నది. కాబట్టి వారిద్దరును ఒక ధార్మికమైన తత్త్వ చింతనలో భాగస్వాములనీ, ఆ వివరాలనే భగవద్గీత సేకరించిం దనీ అంగీకరించాల్సి వుంటుంది. భగవద్గీతలో జ్ఞాన, కర్మ, భక్తి యోగముల సమన్వయం కనిపిస్తుంది. మానవశరీర ధారియైన శ్రీకృష్ణుడే ఈ శాఖను స్థాపించాడని గాని, లేక దానిని పునరు ద్ధరించాడని గాని లేక దానికి ఒక ప్రథమాచార్యుడని గాని మనం ఒప్పుకొనవలసి వుంటుంది.

భగవద్గీత చివరకు ఏ రూపాన్ని సంతరించుకొన్నప్పటికీ అది భారతీయ తత్త్వశాస్త్రంలో శ్రీకృష్ణుని బోధలనే సంకలనం చేసింది. ఆ తాత్త్విక బోధకు చారిత్రక పురుషులైన కృష్ణార్జును

లతోనూ, కురుక్షేత్ర సంగ్రామంతోను వున్న సంబంధాన్ని నాటకీయ కల్పనగా కొట్టి పారెయ్యకూడదు. మహాభారత కృష్ణుడు చారిత్రక పురుషుడుగానే కాక, అవతారమూర్తిగా కూడా దర్శనమిస్తాడు. అంటే ప్రాచీన భారతీయుల కథ ప్రస్తుత కావ్యరూపాన్ని సంతరించుకోవడానికి లేక ఇతిహాసంగా స్థిరపడటానికి ముందే – అనగా సుమారు క్రీ.పూ 5 నుండి 1 వ శతాబ్దపు మధ్యకాలానికి పూర్వమే – కృష్ణపూజ, ఆయన అవతార ప్రసక్తి దృఢమైంది. ఆ కావ్యంలోనే అవతారమూర్తియైన శ్రీకృష్ణుని బాల్య బృందావన జీవితం సూచనప్రాయంగా తెలియజేయబడింది. పురాణాలు బృందావన నివాసియైన శ్రీకృష్ణుని లీలలను విపులంగా వర్ణించుటవలన వాటికి మహత్తరమైన ఆధ్యాత్మిక ప్రాధాన్యమేర్పడటమే గాక అవి భారతీయ ధార్మికభావాలను అత్యధికంగా ప్రభావితం చేసినవి. హరివంశం కూడా శ్రీకృష్ణుని జీవితకథలను ప్రస్తావించింది. అవే బహుశా పురాణాలకు ఆధారమై వుండవచ్చును.

*

ప్రపంచ చరిత్రలో నాలుగు మహత్తర సంఘటనలు కనిపిస్తాయి. అవి ట్రాయినగర దిగ్బంధము, ఏసుక్రీస్తు జీవితము, అతడు శిలువ వేయబడుట, శ్రీకృష్ణుని బృందావన నివాసము, కురుక్షేత్ర యుద్ధ భూమి మీద కృష్ణార్జున సంవాదము. వీటిలో ట్రాయి దిగ్బంధం గ్రీకు సంస్కృతిని సృష్టించింది. శ్రీకృష్ణుని బృందావన జీవితము భక్తి సాంప్రదాయానికి శ్రీకారం చుట్టింది. (ఎందుకనంటే అంతకు పూర్వము ధ్యానము, బాహ్యపూజ మాత్రమే వుండేవి). శిలువ వేయబడిన క్రీస్తువలన యూరపులో మానవతా భావనకు పునాది ఏర్పడింది. కురుక్షేత్ర కృష్ణార్జున సంవాదము మానవాళికి ముక్తి ప్రసాదించగలదు. అయితే విచిత్ర మేమిటంటే చారిత్రకంగా ఈ నాలుగు సంఘటనలు జరుగనే జరుగలేదుట!

అనువాదం: డా॥ కోట వేంకటేశ్వరరావు

(*SABCL* Vol. 22, pp. 425-26; Vol. 13, pp. 12-13; Vol. 17, p. 83)

మతము – కురూపము, స్వరూపము

మతము జీవితములో ఉన్నతస్థాన మాక్రమించి, దాని ధర్మదీప్తులై వుండవలయుననుట ఒక విధముగా నిజమే. కాని మతము, దాని ఆంతరంగిక స్వభావములో, దాని సహజధర్మములో, భగవదన్వేషణమై, ఆధ్యాత్మికోపాసనమై, అంతఃస్థిత శాశ్వత విశ్వరూప దైవతాభిముఖముగ ఆత్మాంతర్జీవిత వికాసము కావలసి యున్నది. అట్లు కాక, మతము విశ్వాసముతో, అర్చనతో, 'చర్చి' తో, కర్మ కాండతో తాదాత్మ్యమును వహించి ప్రగతి భంగకరశక్తి అయినప్పుడు జీవిత వివిధ చర్యలపై దానికిగల అధికారమును మానవ తత్త్వము తిరస్కరింపవలసిన ఆవశ్యకత కలుగవచ్చునన్న మాట కూడ సత్యమే. సత్యమతము, మతవాదము అన్నవి మతమునకు గల రెండు రూపములు. మానవునిలోని బుద్ధినీతిరసవాస్తవతత్త్వముల కతీతమై వానిని పారమార్థికకోన్నత ధర్మదీప్తులచే రూపొందించి, నియమించి, ఆత్మజీవితము నన్వేషించు ఆధ్యాత్మిక మతమే సత్యమతము. ఇట్లు కాక నిమ్నావయవ సంకుచితధార్మికౌన్నత్యములో స్థిరపడునదియో, బుద్ధినిశ్చితవాదములకు, కర్మకాండకు, విహిత కర్కశనీతిపద్ధతికి, మతరాజకీయవ్యవస్థకు, మతసాంఘిక వ్యవస్థకు అత్యంత ప్రాముఖ్యమునిచ్చునదియే మతవాదమగును. ఇట్లనుటచే ఇవి అన్నియు ఉపేక్షార్హములనిగాని, అనావశ్యములనిగాని, అయోగ్యములనిగాని, ఆధ్యాత్మికమతము కర్మకాండవిధి రూపముల సహాయమును గర్హింపవలెననిగాని అర్థము చేసికొనరాదు.

*

భారతీయ మనస్తత్త్వం ప్రధానంగా ఎల్లప్పుడూ తలపోసేది, ఆలోచించేది మతాన్ని గురించే. కొందరు మనకు మతం అతిగా ఎక్కువై భారతదేశాన్ని నాశనం చేసిందని చెప్పారు. ఎందుచేతనంటే మన జీవనసర్వమూ మతమే అయిందని, లేదా మనసర్వమూ మత

జీవితం అయింది. మనం జీవితంలో ఓడిపోయాం. అధోగతి పాల య్యాం. దీనికి కొంచెం భిన్నమైన మరో సందర్భంలో కవి (రవీం ద్రుడు) వాడిన భాషను ఉపయోగించుకొంటూ, మనం యీ విధంగా పతనమై భ్రష్టమై అధోగతి పాలవడం ఏమీ కాదనీ, ప్రస్తుతం భారతదేశం పతనమై నేల కరచుకొని పడివున్న దుమ్ము ధూళి మహాపవిత్రమైందని నేను సమాధానంగా చెప్పను. ఈ పతనం, ఈ భ్రష్టత, ఈ అధోగతి వల్ల ఏమీ లేకపోవచ్చు. అలాగే పడివుండిపోవచ్చు గాక, అలా దుమ్ము ధూళిలో శాశ్వతంగా పడి పోయి వుండిపోవడం అనేది మానవునికిగాని, ఒక జాతికిగాని భద్రమైంది కాదు, శ్రేయస్కరం కాదు, గౌరవప్రదం కాదు. కాని ఈ పతనావస్థకు అపాదించిన కారణం నిజమైంది కాదు, సమం జసం కాదు, యథార్థం కాదు. భారతీయుల్లో అత్యధిక భాగం వాస్తవంగా వారి జీవితాల్ని సంపూర్ణంగా మతంతో నింపివేసు కొని, మతమే జీవనంగా జీవించివున్నట్లయితే మనం ప్రస్తుతం పడివున్న చోట యిలా పడివుండకపోదుము. అలా ఎందుకు జరి గిందంటే మన దేశీయుల్లో చాలమంది వారి ప్రజాజీవనశైలిలో, నిత్యజీవితాల్లో, అత్యంత మతరహితంగా, ధర్మవిరుద్ధంగా అనాచా రులై (అప్రాచ్యులై) నియమనిష్టలూ, భక్తి లేక, అవినీతి మురిగి గుంటలో దొర్లుతూ, స్వార్థదురహంకారాలతో, సొంతలాభం, స్వ సుఖం మాత్రమే వాంఛిస్తూ, పూర్తి భౌతికవాదులై – జీవిస్తూండ డంవల్ల, ఆ కారణంగా, పతనమై అధోగతి పాలయ్యారు. (సనా తన ధర్మ నిష్ఠాగరిష్ఠులై మహోగ్ర తపస్సంపన్నులైన మహర్షు లున్న వేదకాలంలో విదేశీయులు భారతదేశం వైపు కన్నెత్తి చూడ లేకపోయారన్న శ్రీఅరవిందాశ్రమ మాతృవచనం యిక్కడ సంద ర్భోచితం – అను) ఇలా జరిగివుండవచ్చు. ఒక ప్రక్క ఏదో సమ యంలో మనం దారితప్పి అమితంగా అతిగా మతస్థులైపోయి మతమే సర్వమూ అన్న 'మూర్ఖత్వం' లో మతోన్మాదంలో అన్న ట్లుగా కేవలం బ్రహ్మచార ఆడంబరాలతో, అతిగా శాస్త్రం, ఆచారం, నియమం, నీతి, మడీ, మైలా అని మెట్ట వేదాంతం వల్లిస్తూ, జందెం పోగూ – జపమాల, కమండలం – కాషాయం, కొంగజపం –

దొంగసన్యాసం – ఇలా వృథా రోజూవారి కార్యక్రమాలతో, భక్తి భావశూన్యమైన కేవలం యాంత్రికమైన బాహ్య పూజాడంబర ప్రదర్శనలలో వుండిపోయాం; మరోప్రక్క ఈ ప్రపంచం అంతా మిథ్య, మాయ అని యథార్థమైన ఈ జగత్తును బ్రహ్మసత్యం, జగత్తూ సత్యమే నిరసిస్తూ, తిరస్కరిస్తూ, త్యజిస్తూ సన్యాస సంప్రదాయం అత్యుత్తములైన మహామేధావుల్ని, అత్యున్నత ఆలోచనాపరుల్ని ఆకర్షించి తప్పుదారి పట్టించింది. ఆ కారణంగా సమాజం ఆ మహనీయుల్ని కోల్పోయింది. లోకాస్సమస్తా స్సుఖినోభవంతు అని సర్వత్రా శాంతి కలుగుగాక అని విశ్వశ్రేయస్సుకై సర్వమానవాళి సంక్షేమానికి స్వర్ణోజ్వల భవితవ్యాన్ని సంభావించి సంకల్పించి తీవ్ర తపస్సాధన చేసి యుగకర్తలై సర్వకాలాలకూ చెందుతూ అనాది నుండి సనాతన ధర్మపరాయణులై సర్వప్రపంచానికి ఆధారభూతులై, ఆదర్శమూర్తులై సర్వ ప్రపంచానికి ప్రాణ జీవన దాతలై – ఈ భూమికి మహాత్ములే ఆధారం – మేరునగధీరులై నిల్చిన వేదర్షులవలెగాక ఈ మేధావులు పెడతోవపట్టి అడవులపాలై గుహల్లో కృశించి సమాజానికి దూరమైపోయారు. కాని ఈ విషయంలో మూలకారణం ఏమంటే సామాన్యజనుల్లో విస్తృతంగా ఆధ్యాత్మిక ప్రేరణ, ఆకాంక్ష క్రమంగా క్షీణించిపోయాయి. మేధోవ్యాసంగం, బుద్ధితో వ్యవహరించటం, స్వేచ్ఛగా ఆలోచించగలగటం బాగా తగ్గిపోయింది. గొప్ప గొప్ప ఆదర్శాలన్నీ క్షయించిపోయి, మట్టి గలిశాయి; జీవనమహోద్వేగం జీవించాలనే ఉత్సాహం నష్టమైపోయింది.

అనువాదం: వెంపటి కృష్ణమూర్తి ('మానవ ఆవర్తము' నుండి)
కె.ఎస్. భాస్కరరావు ('భారతదేశ పునరుజ్జీవనం' నుండి)

(SABCL Vol. 15, pp. 166-67; Vol. 14, pp. 432-33)

సమాచార పత్రం

శ్రీమాత ఫ్రాన్స్ నుంచి వచ్చి శ్రీఅరవిందులను మొట్టమొదటిసారి 29 మార్చి 1914 నాడు కలుసుకొనిరి. మర్నాడు తన దినచర్య పుస్తకంలో ఈ విధంగా రాసుకొనిరి.

"It matters little that there are thousands of beings plunged in the densest ignorance. He whom we saw yesterday is on earth; his presence is enough to prove that a day will come when darkness shall be transformed into light, and Thy reign shall be indeed established upon earth."

"మేము నిన్న చూసిన ఆయన భూమ్మీదనే ఉన్నారు. ఇక ఎన్ని వేలమంది అజ్ఞానాంధకారంలో మునిగివున్నా పరవాలేదు. ఈ ప్రపంచాన్ని ఆవహించివున్న అంధకారం పోయి జ్యోతిర్మయ మవుతుందనేందుకు, ఈ భూమ్మీద నీ పరిపాలన సాధ్యమవు తుందనేందుకు ఇక ఎట్టి సంశయము లేదు."

ఆలిండియా యూత్ కాంప్, సొసైటీ బీచాఫీసులో 3-11 జనవరి 2004 తేదీలలో జరుపబడినది. రాయచూరులో (కర్ణాటక) శ్రీమాతారవిందులను గూర్చి స్కూలు పిల్లలకు ఒక వ్యాసరచన పోటి పెట్టి 'Ideal Child' అనే పుస్తకం 600 కాపీలు పంచిపె ట్టిరి. బెంగుళూరు (కర్ణాటక) లో 'Value Education' అనే అంశ ముపై ఉపాధ్యాయులకు ఒక శిక్షణ శిబిరము, మధుర (తమిళనాడు) లో 'శ్రీఅరవిందుల యోగము – శ్రీఅరవింద సొసైటీ' అనే విష యముపై ఒక సదస్సు జరిగినవి. జామ్‌నగరం (గుజరాతు) లో శ్రీఅరవింద భవన్‌కి శంఖుస్థాపన చేసిరి. ఇందోరు (మధ్యప్రదేశ్) లో 'ఆరోగ్యము – ఆధ్యాత్మికము, పువ్వులు, కాయలు, పళ్లు, మూలికలు, మొక్కలు' మొ॥ వాటి ఆధ్యాత్మిక తత్త్వము, ప్రయో జనాల గురించిన కార్యక్రమములు జరిపిరి. గుజరాతులో 32 వ శ్రీఅరవింద రాష్ట్రమహాసభలు జరుపుకొనిరి. శ్రీఅరవింద సొసైటీ నూతన కేంద్రములు నాడియాడ్, పోర్టుబ్లెయిర్, వార్ధా, బలియా లలో ప్రారంభించబడినవి.